

De Klapperman

Bijdragen tot de geschiedenis van Woudenberg - december 1988

Deel 2

1940-1962

ROOMBOTERFABRIEK "DE VOORUITGANG"

Hoofdstuk IV (1940-1945)

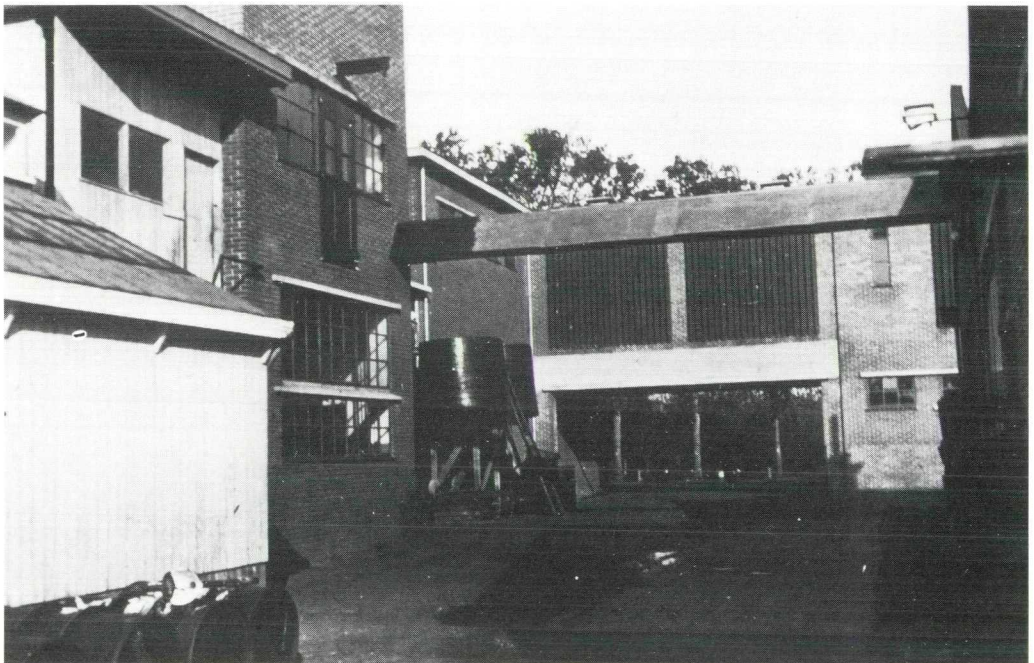
De periode 1940 - 1945 is gesplitst in twee delen. Het eerste deel behandelt de gevolgen van mobilisatie, oorlog, bezetting en bevrijding van de fabriek, het personeel en de naaste omgeving.

Mobilisatie en inundatie

Op 29 augustus 1939 werd de algemene mobilisatie afgekondigd. Al gauw na de aankomst van de militairen werd het inundatiegebied van de Grebbelinie onder water gezet. Eind september 1939 begon de evacuatie van de gezinnen van de boeren, die vanwege het water de boerderijen moesten verlaten met hun veestapel. Ze werden verdreven van huis en haard. Voor de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' had dit tot gevolg dat er zeker twee miljoen kg melk minder aan de fabriek werd geleverd. In de fabriek werden 60 Nederlandse mili-

tairen ingekwartierd. De caseïne-afdeling werd daarvoor geschikt gemaakt. De paarden van de militairen kregen een onderkomen in de stallen, die anders gebruikt werden voor de paarden van de melkrijders. Er was geen verwarming in de caseïne-afdeling van de fabriek. In de winter van 1939/1940 vroom het flink. De militairen leden veel kou in de niet verwarmde fabriek. Het Nederlandse leger bouwde barakken voor keukens en een badinrichting met 36 douches. De fabriek zorgde voor heet water. Ook inwoners van Woudenberg en Scherpenzeel konden deze douches gebruiken voor *f* 0,25 per douche. Het personeel van de fabriek kon gratis douchen. Tijdens de bezettingsjaren werden de douches gebruikt door het Duitse leger. Zelfs Russen en Tsjecho-Slowaken, die door de Duitsers waren

Uiterst links op deze foto de badhokjes, waar militairen en burgers zich konden douchen.

ingezet voor de aanleg van stellingen, hebben er gedouched. Later werd het aantal douches teruggebracht tot 16 stuks. Inwoners van Woudenberg en Scherpenzeel bleven gebruik maken van de douches omdat er in hun woningen in heel veel gevallen deze mogelijkheid niet aanwezig was. In 1954 werden ze als gevolg van een verbouwing afgebroken.

In de mobilisatietijd werden de militairen van alle onderdelen, die in geval van oorlog de Grebbelinie moesten verdedigen, gelegen van Amersfoort tot Achterberg, voorzien van in de fabriek klaar gemaakte haverhoutpap, rijstepad en bloempap.

Oorlog en evacuatie

Op 10 mei 1940 brak de oorlog uit. De Duitse troepen overvielen ons land en rondom de Grebbelinie werd zwaar gevochten. Inwoners van Woudenberg en omgeving werden op 11 mei 1940 geëvacueerd naar de Wieringermeer. Met speciale treinen werden de mensen vervoerd naar de plaats van bestemming. Van pasgeboren baby's, waarvan de moeders nog

in het kraambed lagen, tot mensen op hoge leeftijd, moesten hun huizen verlaten en onbeheerd achterlaten. De fabriek vervulde bij de evacuatie geen opvangfunctie.

Een groot gedeelte van de veestapel werd afgevoerd naar Wijk bij Duurstede. De koeien werden via het wegenstelsel te voet naar de plaats van bestemming gebracht. Een deel van het vee bleef daar en een ander deel werd met schepen afgevoerd naar Zuid-Holland. De paarden waren al gevorderd voor het Nederlandse leger. Kippen en varkens bleven achter, voorzien van een grote hoeveelheid voer. Niemand wist echter hoe lang de strijd rond de Grebbelinie zou duren. Na de capitulatie op 15 mei 1940 kwamen de dorpelingen terug en ook de koeien. De boeren kregen 70% van de koeien terug. De overige 30% was doodgeschoten of verdronken, waarvoor de boer later schadeloos werd gesteld. Het vee was in kwaliteit sterk achteruit gegaan en vaak niet eens gemolken. De fabriek was gesloten van 11 tot en met 16 mei 1940. Op 17 mei 1940 was er weer melkontvangst.

Voordat de evacuatie van de koeien naar Wijk bij Duurstede begon, werden ze bijeen gedreven in enkele weilanden.

Onder begeleiding werden de koeien geëvacueerd uit het bedreigde gebied van Woudenberg met omstreken.

Eén van de in de fabriek gelegeerde Nederlandse militairen heeft de oorlogsdagen niet overleefd. Vanuit een stelling schoot hij op een Duits vliegtuig, dat kwam overvliegen. Vanuit het vliegtuig werd teruggeschoten en één van de kogels raakte de militair dodelijk.

Gedenksteen van de militair J.C. Cox, die op 14 mei 1940 bij de fabriek werd doodgeschoten. Hij ligt begraven op de erebegraafplaats De Grebbeberg te Rhenen.

Hij werd tijdelijk begraven op het terrein van de fabriek. De fabriek had voor een bedrag van f 13.863,66 aan schade geleden. De fabriek was tegen oorlogsschade verzekerd en men verwachtte dat deze schade na de oorlogsjaren wel zou worden vergoed.

Bezetting 1940-1945

De bezettingsjaren waren moeilijk. Heel weinig Duitse militairen werden ingekwartierd in de fabriek. Het was belangrijk voor de voedselvoorziening dat de fabriek bleef produceren. In de jaren 1940 tot en met 1943 werd de fabriek dan ook niet door de Duitsers gevorderd voor de onderbrenging van manschappen en wapens. In september 1944 wordt voor het eerst melding gemaakt van een inkwartiering van een twintigtal Duitse militairen, die moesten terugtrekken van de fronten. Zij werden gehuisvest in de caseïne-afdeling. De militairen hadden lekkere Franse cognac bij zich, waarvan ook personeelsleden van de fabriek mochten genieten. Vooral de jongere werknemers hadden nooit cognac gedronken, zodat enkelen wel beneveld zijn thuisgekomen. Na een detachering van vijf dagen vertrokken deze militairen weer.

Op 17 september 1944 - bekend als "dolle dinsdag" - stalen Duitse militairen van de melkrijders 60 bussen melk.

Het Bedrijfschap voor de Zuivel controleerde de fabriek of de melk wel goed werd verwerkt. De melk moest worden ontroomd tot een vetgehalte van 3%. Het vet boven de 3% werd verwerkt tot boter. De melk met een vetgehalte tot 3% kon worden geconsumeerd tegen inlevering van een mondjesmaat verstrekte bon. De boeren mochten geen melk aan particulieren verkopen. Alle melk moest naar de fabriek worden gebracht. Toch werd er veel melk aan particulieren verkocht. Het is voorgekomen dat er zich iemand bij de fabriek meldde met de mededeling dat hij als controleur de distributiebonnen moest gaan controleren. Bij vertrek nam hij een aantal distributiebonnen mee. Achteraf vertrouwd

De heer Willem van Manen werd op 5 december 1944 op 27-jarige leeftijd dodelijk getroffen door scherven van een bom.

de men deze nepcontroleur niet en de Woudenbergse politie werd ingeschakeld. Door de speurzinn van de politie wist men het adres in Breda te achterhalen en daar werd hij gearresteerd.

Op 5 december 1944 te middernacht ontplofte er een bom vlak naast de fabriek. De bom was bestemd voor een Duitse munitietrein op het stationsemplacement. De bom schampte waarschijnlijk de spoorrails en kwam een eind verderop tot ontploffing, waardoor de kantoren van de fabriek onbruikbaar werden. Het kantoor werd tijdelijk ondergebracht in het huis van directeur J. Douma. In dit huis was ook het bureau gevestigd van de Voedselvoorziening. Door dat bureau werd de distributie van melk en melkproducten voor de provincie Utrecht geregeld.

Helaas was er bij de ontploffing van de bom ook een dode te betreuren. De fabriek had ter bescherming van de gebouwen en machines een nachtwacht ingesteld van twee personen. De heer W. van Manen uit Scherpenzeel had met de heer T. Harskamp uit Woudenberg die nacht de wacht. De heer Van Manen werd dodelijk getroffen, terwijl de heer Harskamp er met enkele schrammen goed vanaf kwam. Nog vijf maanden restten fabriek en personeel, tot de dag van de bevrijding op 5 mei 1945 zich aandiende.

De periode 1940 - 1945 is gesplitst in twee delen. Het tweede deel behandelt de zakelijke belangen van de fabriek.

1940/1941

- Een tussentijdse balans op 1 juli 1940 gaf een buitengewoon gunstig financieel beeld te zien. De fabriek in Woudenberg had een batig saldo van f 13.623,51⁵ en de fabriek in Renswoude had een overschot van f 6.544,50.
- De melkleveranciers vroegen weer meer ondermelk voor veevoeder, waardoor de bereiding van textiel-caseïne wat in het gedrang kwam.
- De zuivelindustrie werd zo lang mogelijk aan benzine geholpen. Wanneer er moest worden overgegaan op houtgeneratoren, dan wilde het Schoutenhuis wel hout beschikbaar stellen. Blanken-Ploeg uit Scherpenzeel werd echter leverancier van de houtblokken. In 1940 was er veel minder melk geleverd, waardoor de productie ook een geringere omvang had door enerzijds de inundatie en anderzijds de veevoeding en veeverplaatsing door de evacuatie. De prijzen van de melkproducten bleven stijgen en de concurrentie was minder, waardoor de resultaten gunstig waren.
- De Commissarissen spraken over een premievrij pensioen voor al het personeel, voor zover daarin nog niet was voorzien.

In 1942 werd er volgens contract nog 90 ton textiel-caseïne geleverd en 90 ton zuurcaseïne. Zuurcaseïne werd onder meer gebruikt voor de verfindustrie. In dat jaar liep het contract af en er werd door de bezetter een poging gedaan om de machines te verplaatsen uit de fabriek in Woudenberg naar fabrieken in de Achterhoek. Dankzij het optreden van de directeur liep deze poging op niets uit.

- Als gevolg van onderhandelingen met de Zuivelcentrale werd er een nabetaling ontvangen van f 16.418,- als extra bedrag voor de caseïneproductie na 30 juni 1941. Dit bedrag werd doorbetaald als extra uitkering aan melkleveranciers.
- Het probleem diende zich aan, wat er voor het personeel moest worden gedaan als er in de komende winter weinig melk zou komen. Ontslaan van personeel had afvloeiing van de mensen naar Duitsland tot gevolg. Gedacht werd aan de invoering van een wachtgeldregeling. Deze regeling werd nooit inge-

voerd omdat zestien personeelsleden in Duitsland werden tewerkgesteld, terwijl er zich later nog acht personen moesten melden als krijgsgevangenen. De directeur kon voorkomen dat er zich nog drie personen moesten melden voor de tewerkstelling in Duitsland.

- De directeur bezocht op uitnodiging een vergadering van het Nederlands Verbond van Vakverenigingen (N.V.V.). De fabriek kreeg daarna controleurs op bezoek om het personeel in te lichten. Het bezoek was niet erg succesvol. Op verzoek werd Gerrit de Kruijff aangewezen als voorman.
- Er was een nieuwe verordening gekomen, waarbij geregeld werd dat fabrieken aan grossiers moesten leveren binnen een straal van 10 km. De fabriek in Woudenberg mocht boter in kleinverpakking leveren in Doorn, Veenendaal en Zeist. Er mocht geen gezouten boter meer worden gemaakt.

Mindere kwaliteit boter

Het Zuivelkwaliteitsbureau had een opmerking gemaakt over de mindere kwaliteit van de boter. De oorzaak werd gezocht in het te sterk ijzerhoudend waswater. Dit drukte de prijs van de boter. Gedacht werd aan een ontijzeringsinstallatie voor de prijs van f 3.000,- of aansluiting op de waterleiding. Uit nader onderzoek bleek dat de materialen voor de ontijzeringsinstallatie niet konden worden geleverd, zodat als enige oplossing de aansluiting op het waterleidingnet overbleef. De jaarlijkse kosten bedroegen f 800,-.

Gevolgen voor het blijven doorwerken van de fabriek

In 1942 werden vele zuivelfabrieken gesloten op last van de bezetter. De Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' mocht blijven produceren en dat bracht wel de noodzakelijkheid met zich mee om een technische wijziging aan te brengen in het verwerken van de melk. Van rijkswege werd geadviseerd de melk te verwerken in een zogenaamd gesloten systeem. De machines

RIJKSKOLENBUREAU		Br. C. 7
IDENTITEITSKAART		
VOOR VERBRUIKERS BEHOORENDE TOT GROEP B, C, D OF E		
GROEPLIJN EN NUMMER	E 49 AA	CODENUMMER DISTR. KRING 442
NAAM	De Vooruitgang, Gasgenerator	
STRAAT	Stationsweg 479	
PLAATS	Woudenberg	
AFGEGEVEN DOOR DE BRANDSTOFFENCOMMISSIE	TE Amerfoort DEN 16 Jan. 1941	
KOSTEN f 1.-	(HANDTEKENING)	
AANTAL EENHEDEN PER PERIODE	BRANDSTOFFEN COKES	
1E PERIODE	2E PERIODE	3E PERIODE
4E PERIODE	5E PERIODE	6E PERIODE

moesten uit Denemarken worden betrokken. Financieel behoefde dit geen probleem op te leveren want de machines konden altijd met winst van de hand worden gedaan.

Het waterleidingnet leverde water, dat in de zomermaanden niet koud genoeg was. Extra koelen was nodig. De kosten van een koelinstallatie werden terugverdiend door een hogere prijs van de betere kwaliteitsboter.

Financiële resultaten 1942

De melkaanvoer in 1941 bedroeg nog 8 miljoen kg naar de fabriek in Woudenberg en 2 miljoen kg naar de fabriek in Renswoude. Derhalve een totale aanvoer van 10 miljoen kg. In 1942 was de aanvoer gedaald tot 6,5 miljoen kg, dus 3,5 miljoen kg minder. Toch hadden beide fabrieken nog een winstsaldo en kon er een uitkering aan de melkleveranciers worden gedaan. Voor het eerst werd er melding van gemaakt dat de uitkering moest worden berekend over het vetgehalte en bedroeg zes cent per procent vet. Deze methode van berekening betekende veel werk voor het kantoorpersoneel. De fabriek ging voor het eerst margarine en vet verhandelen. Dit strookte absoluut niet met de doelstelling van 'De Roomboterfabriek' doch was puur noodzaak om de afnemers als klant te behouden.

Afscheid Mej. J. Ph. Dorrestein

In 1942 werd Mej. J. Ph. Dorrestein ontslag verleend wegens het bereiken van de pensioengerechtigde leeftijd. Gedurende 42 jaar heeft zij een deel van de administratie gevoerd. Daarnaast was ze gemeente-ontvanger van Woudenberg. In de vergadering van de Raad van Commissarissen van 9 december 1942 werd er afscheid van haar genomen met een toespraak van de voorzitter de heer W.H. de Beaufort, onder aanbieding van een staande lamp. De directeur sprak ook waarderende woorden over de nauwgezette manier van werken van zijn schoonzuster.

1943

- De fabriek stelde een bijdrage van f 100,- beschikbaar aan de Winterhulp Nederland.
- Het Nederlandse Arbeidsfront kwam met eisen. Een der werknemers moest als voorman worden aangewezen en verplicht worden een korte cursus te volgen.
- Het Bedrijfsschap voor Zuivel wilde de aansluiting van melkleveranciers wijzigen. De fabriek zou in het zuidelijke gedeelte van haar gebied melkleveranciers kwijt raken en in het noorden en oosten er boeren bij krijgen. De indruk van de directie was dat de fabriek er wat de hoeveelheid melk betrof niet slechter op zou worden. Het melkvervoer werd wel duurder. Het gaf voor de fabriek veel rompslomp en deze verandering ontmoette verzet bij de boeren.
- Er werd een verzekering gesloten, die dekking gaf tegen de eventuele gevolgen van het verlies van geld, dat melkrijders en het kantoorpersoneel vervoerden.
- In voorkomende gevallen konden er machines worden gebruikt, afkomstig van fabrieken, welke niet meer in bedrijf waren. De Commissarissen vonden het weinig aantrekkelijk hiervan te profiteren maar het kon noodzakelijk zijn om van deze regeling gebruik te maken. Een koelmachine van 40 jaar oud werkte niet goed meer en er moesten voorzieningen worden getroffen. Het voordeel was dat een vervangende koelmachine uit een andere fabriek in Nederland kon worden betrokken.
- In 1943 hadden de beide fabrieken opnieuw een batig winstsaldo en wel van f 18.488,08 voor de fabriek in Woudenberg en van f 1.487,85 voor de fabriek in Renswoude. De Commissarissen waren niet ontevreden over deze resultaten.

VERBRUIKSVERGUNNING VASTE BRANDSTOFFEN.

De plaatselijke leider der Brandstoffencommissie te
Amersfoort; Gelet op het Noodorganisatiebesluit Vaste
Brandstoffen; Verleent hierbij aan: *Peterfabriek*
"de Vooruitgang" Woudenberg
schriftelijk vergunning tot het verbruik van vaste brandstoffen,
doch uitsluitend voor *Zuivelbereiding*

Amersfoort, *8 Sept 1944*
De plaatselijke leider *J.G. Bodart*

K 73-9743

1944/1945

- De Commissarissen meenden dat de kans op brandgevaar voor de fabriek niet groot was, maar ze waren toch van oordeel dat het wel goed was om de verzekerde som voor gebouwen en machinerieën te verhogen tot f 80.000,-.
- Het Provinciaal Bestuur had toestemming gegeven voor het leggen van buizen bij de Pothbrug. Het afvalwater van de fabriek kon nu worden geloosd in het Valleikanaal.
- De Roomboterfabriek 'De Volharding' in Renswoude werd in 1944 gesloten. Na de bevrijding in 1945 werd deze fabriek weer opgestart.
- De eerste vergadering van de Raad van Commissarissen in bevrijd Nederland werd gehouden op 29 juni 1945.

Mutaties Raad van Commissarissen

In deze eerste vergadering na de bevrijding herdacht de voorzitter de overleden commissaris E. van Kolfschoten, die weliswaar behoudend in zijn oordeel kon zijn,

maar steeds grote belangstelling toonde voor de fabriek. Door zijn adviezen kwam men vaak tot nauwgezet beoordelen van de aanhangige zaken. In de ontstane vacature werd de heer L. Wolswinkel voorgedragen bij de aandeelhouders. De Raad werd uitgebreid met een zetel voor de heer C.S. van Beuningen.

Stichting 'De Bevrijding'

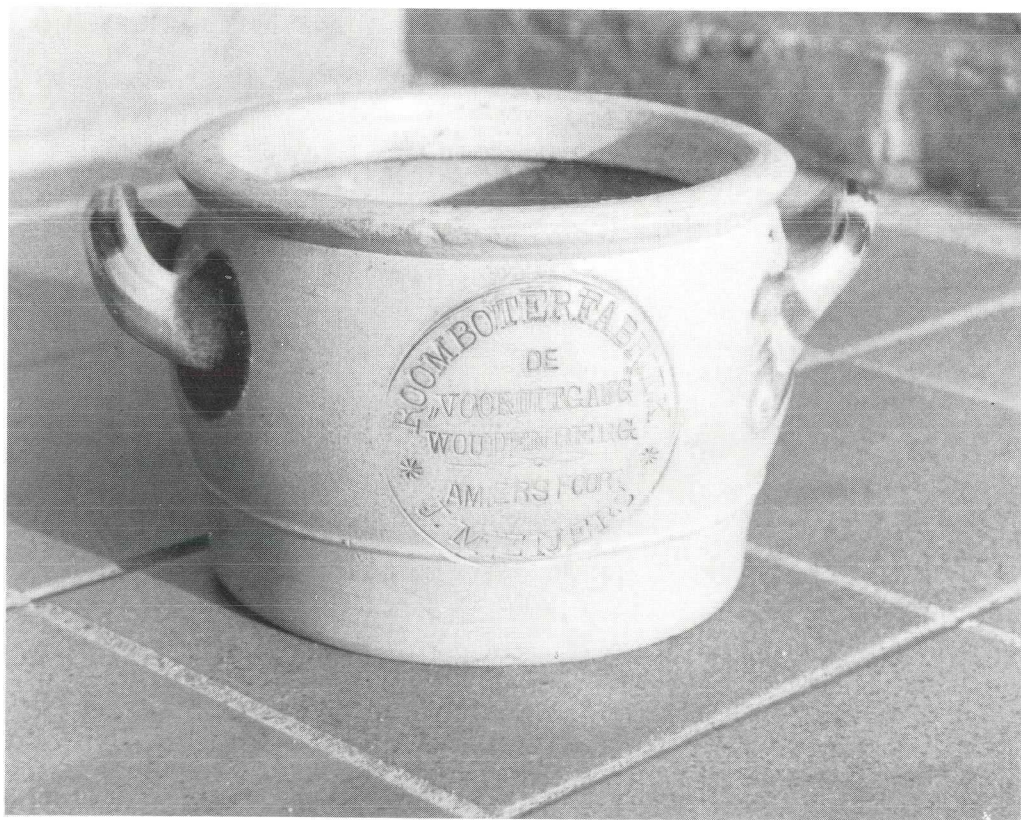
In de vergadering van de Commissarissen van 29 juni 1945 werd aandacht besteed aan het in leven roepen van een stichting met als doelstelling de bevordering van de recreatie van het personeel in samenwerking met de Coöperatieve Landbouwvereniging Woudenberg/Maarn. In de vergadering van de Commissarissen van 15 augustus 1945 deed de voorzitter mededeling dat in een gezamenlijke bijeenkomst met het personeel van de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' en de Coöperatieve Landbouwvereniging (de Coöperatie) was gesproken over de oprichting van een stichting. Als naam werd genoemd Stichting 'De Bevrijding',

welke stichting tot doel zou hebben, voor allen die bij beide instellingen een dienstverband hadden, een plaats van samenkomst en een centrum van ontmoeting te zijn in een te stichten gebouw. Voor dit doel werd door iedere instelling een bedrag van f 5.000,- als stichtingskapitaal toegezegd.

Door de Coöperatie was reeds een stuk grond, liggende naast haar gebouwen, aangekocht en daar moest een gebouw worden neergezet. Voorlopig kon echter wegens gebrek aan materialen niet met de bouw worden begonnen. Een bestuur, bestaande uit twee voorzitters, twee leden

en twee man personeel (van iedere instelling één persoon) moest de nodige voorbereidingen treffen.

Een royaal gebaar als bevrijdingsgeschenk in een vrij Nederland na vijf jaar van onderdrukking. De voor die tijd grootste plannen zijn echter niet doorgegaan. Het personeel was er niet rijp voor en kon niet enthousiast voor deze plannen worden gemaakt. De Stichting 'De Bevrijding' werd niet opgericht en het toegezegde bedrag van f 5.000,- werd bestemd voor een schenking in een pensioenfonds.

Boterpot, in gebruik omstreeks 1925.

Hoofdstuk V (1946-1955)

1946

- Uit de winstverdeling over 1945 bleek dat het exploitatieoverschot f 20.183,30 voor de beide fabrieken bedroeg. De Commissarissen noemden dit resultaat bevredigend.
- Het personeel vroeg naar betere toiletvoorzieningen in de vorm van closets. Een zeer begrijpelijke vraag. Er werd een plan met kostenraming toegezegd.
- Er werd een nieuwe welpomp geboord. De thans gebruikte bron was oud en had al eens zand opgegeven. De capaciteit was 40.000 liter per uur.
- Twee weduwen genoten een pensioen van de fabriek. Nagegaan moest worden wat deze weduwen zouden ontvangen indien ze een overheidspensioen kregen.

Onerlijke concurrentie

Een speciale vergadering werd belegd om onder ogen te zien tot welke moeilijkheden de concurrentie, met name van 'Nutricia', de fabriek in Woudenberg bezorgde met haar dochterfabriek 'Lacto' te Cuyck. 'Lacto' bood de boeren 0,3 cent per % vet méér dan de hoogst betalende fabriek in de omgeving en dat was de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' met een prijs van 4,7 cent. De prijs van 'Lacto' werd dus vijf cent per % vet.

Deze kwestie werd in Den Haag besproken en in een later stadium schriftelijk voorgelegd aan het Bedrijfschap voor de Zuivel. De oneerlijkheid der concurrentie werd erkend. De Nutriciaproducten lagen goed in de markt en dat was de reden waarom er een goede prijs voor de melk kon worden geboden.

De Directie ging met alle boeren praten en verschillende trouwe leveranciers bleven aan de zijde van de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' staan. Voor een aantal was een hogere melkprijs van ettelijke honder-

den guldens per jaar te verleidelijk en daarom gingen ze melk leveren aan 'Lacto'. Het Bedrijfschap voor de Zuivel zag geen mogelijkheden regelend op te treden tegen deze naar het oordeel van de Commissarissen niet reële concurrentie.

Samenwerking met de Coöperatie

De vraag rees of verdere samenwerking met de Coöperatie nog wel nuttig was nu de plannen voor een recreatiegelegenheid ten behoeve van het personeel van de baan waren. Het landbouwonderwijs voor jongens en meisjes ontwikkelde zich en mogelijk dat er in de toekomst op dit terrein een vorm van samenwerking zou kunnen groeien.

De conclusie was dat het landbouwonderwijs, dus ook van de veeteelt, zoveel als mogelijk was moest worden bevorderd en dat de samenwerking met de Coöperatieve Boerenleenbank en Handelsvereniging niet moest worden verbroken.

1947

Nogmaals oneerlijke concurrentie

Door de hogere melkprijs van 'Lacto' hadden intussen een dertigtal grote leveranciers van melk de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' vaarwel gezegd. Geklaagd werd dat juist de kleinere moeilijk bereikbare boerenbedrijven de fabriek trouw bleven, waardoor de productiekosten stegen. Overwogen werd om een nevenproduct te leveren, waardoor er ook een hogere melkprijs zou kunnen worden geboden. Er werd aan gedacht weer caseïne te produceren. Intussen werd de fabriek gedwongen meer consumptiemelk te leveren waardoor minder ondermelk ter beschikking kwam voor de bereiding van caseïne. Een ander product, namelijk 'Spraypoeder' lag goed in de markt, maar vergde een investering van mogelijk f 150.000,-.

Op 28 Juni a.s. zal het 50 jaar geleden zijn dat aan de fabriek te Woudenberg de eerste melk werd verwerkt.

Tevens zal het op dien datum 50 jaar geleden zijn, dat de Heer J. Douma als Directeur aan het bedrijf verbonden werd.

Het Bestuur heeft gemeend dit buitengewone jubileum niet ongemerkt voorbij te mogen laten gaan.

Het stelt zich daarom voor om op Vrijdag 27 Juni 1947 des namiddags van 3 tot 5 uur aan de fabriek gelegenheid te geven om de jubilarisse en haren directeur geluk te wenschen.

Het Bestuur

J. K. H. DE BEAUFORT VAN LEUSDEN,

Pres. Commissaris

W. H. DE BEAUFORT,

Secretaris.

Dit bedrag werd in deze tijd te riskant geacht. De conclusie was dan ook dat er voorlopig maar even afgewacht moest worden hoe de zaken zouden lopen.

Er zou een actie onder de boeren worden bevorderd om het inzicht te verbreiden, dat indien de fabriek in Woudenberg werd "doodgeconcurrereerd", de boeren straks zouden zijn overgeleverd aan de speculatieve handel. Via de Bedrijfsorganisatie der jonge boeren moest het gevaar worden uitgedragen.

Jaarstukken 1946

Naar het oordeel van de Commissarissen waren de jaarstukken van dien aard dat er geen vuiltje aan de lucht zou zijn, ware het niet dat het 'Lacto' gevaar bedreigend boven de fabriek hing. De fabriek in Renswoude kreeg aandacht. Door de vele afschrijvingen had de fabriek thans een overwaarde. Er werd veel op de vrachtkosten bespaard omdat de melk met de auto van de fabriek in Renswoude werd opgehaald. De melk werd via de fabriek in

Woudenberg in consumptie gebracht. Hieruit kan de conclusie worden getrokken dat de fabriek in Renswoude alleen nog functioneerde voor de melkontvangst.

Bestrijden van veeziekten

Tuberculosevrije veebedrijven kregen al enkele jaren *f* 0,10 extra per geleverde 100 kg melk. Er werd een verzoek gedaan om dit bedrag te verhogen tot *f* 0,20 per 100 kg melk. Gelet op de zware concurrentie en het verloop onder de melkleveranciers bleef het bedrag gehandhaafd op *f* 0,10 per 100 kg melk.

Ook de runderhorzelbestijding werd blijvend gesteund. Er was een rijksvoorschrift op komst dat horzeldragend vee niet meer mocht worden vervoerd.

Borgtocht

De borgtocht bij de Boerenleenbank werd vernieuwd tot een bedrag van *f* 200.000,- waaraan alle Commissarissen zich schriftelijk bij de Raiffeisenbank verbonden.

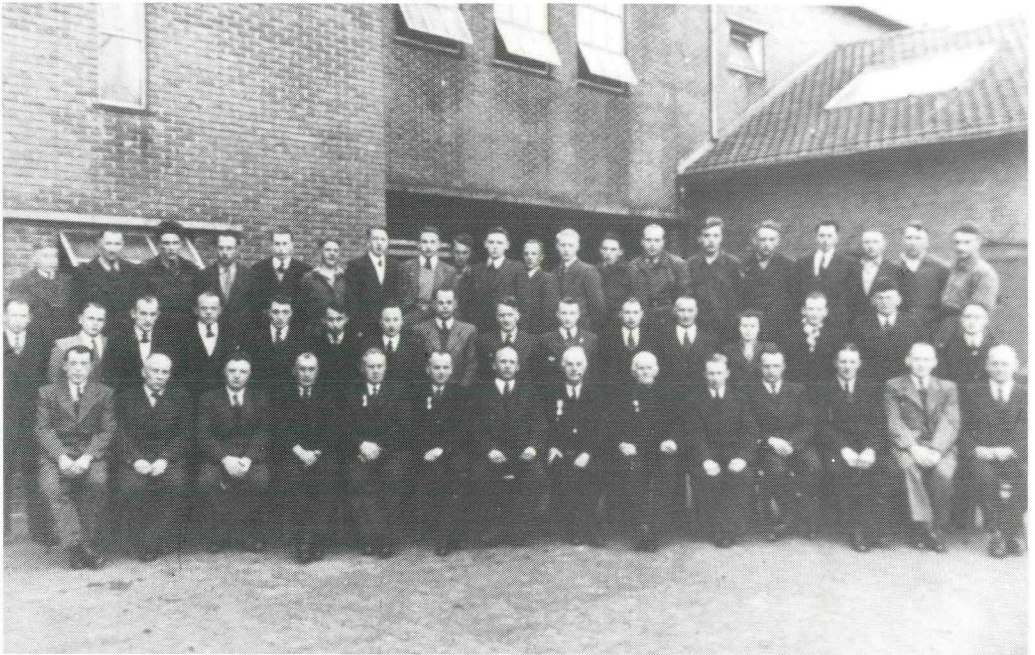

Foto van de Raad van Commissarissen en het personeel van de fabriek ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan.

Personeel met een lange staat van dienst

Uit een mededeling van de directeur aan de Commissarissen bleek dat de onderstaande personen langer dan 25 jaar in dienst van de fabriek waren.

Evert v.d. Lagemaat	48 jaar
Joh. de Koning	39 jaar
Gerrit de Kruif	37 jaar
Peter Veldhuizen	34 jaar
Aart Lagerweij	30 jaar

50-jarig jubileum Roomboterfabriek 'De Vooruitgang'

Een mijlpaal in de geschiedenis van deze fabriek. Niettemin wensten de Commissarissen een sobere en stemmige viering van dit heugelijke feit op vrijdag 27 juni 1947.

- De receptie begon 's middags om drie uur. De heer Schimmel van het Stationskoffiehuys zorgde voor de bediening, glaswerk, tafeltjes enzovoort, alsmede de drankjes. De receptie werd gehouden in

één van de fabrieksruimten, waar ook het 40-jarig jubileum werd gevierd. De bakkers in de omgeving zorgden voor gebak, koek en krakelingen.

- Voor het personeel en melkrijders werd een gezellige avond belegd met bier en gebak en de Woudenbergse muziekvereniging 'Fidelio' bracht een serenade. Voor het amusement werd een goochelaar gevraagd om op te treden.
- Het personeel kreeg een gratificatie van f 10,- en daarboven voor elk dienstjaar f 3,-.
- Daarnaast werd het personeel en de melkrijders een excursie aangeboden naar de Landbouwtentoonstelling in Leeuwarden in de maand september van dit jaar.
- De drie melkleveranciers van de 42 uit 1897, die nog in leven waren, kregen een taart met opschrift en een kistje sigaren thuis bezorgd, te weten: Aart de Kruif, Wed. Meerveld en W. Hart-hoorn.

- De vlag en wimpel, die in de oorlogsjaren 1940-1945 zoek waren geraakt moesten worden vernieuwd. Op een jubileumdag moest er kunnen worden gevlagd.

Het valt op dat er voor de melkleveranciers geen activiteiten werden georganiseerd.

Gouden jubileum directeur J. Douma

De ruim 72 jaar oude directeur J. Douma had een verzoek ingediend om ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de fabriek zijn taak te mogen overdragen aan zijn adjunct-directeur, de heer H.J. Reussink. De voorzitter van de Raad van Commissarissen stelde in de vergadering van 6 mei 1947 dan ook aan de orde om ter gelegenheid van het 50-jarig bestaan van de fabriek de jubilerende directeur op de meest eervolle wijze ontslag te verlenen. Unaniem was de vergadering van oordeel:

1e dat de heer J. Douma na een 50-jarig dienstverband een onbezorgde levensavond werd verzekerd, voor zover de Commissarissen daartoe in

staat waren dat te bevorderden;

2e dat een functie werd geschapen, waardoor de heer J. Douma zitting kon nemen in de Raad van Commissarissen met een adviserende stem;

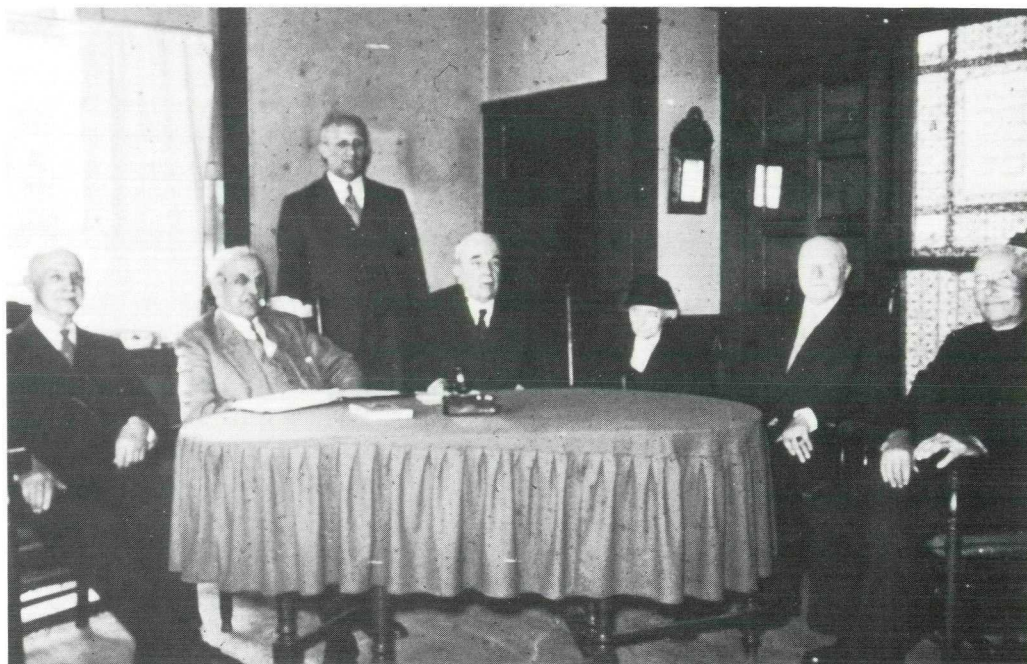
3e dat er naar moest worden gestreefd dat de heer J. Douma gelet op diens pensioen, er financieel niet op achteruitging;

4e dat de adjunct-directeur, de heer H.J. Reussink te Scherpenzeel, hem opvolgde als directeur.

Twee namen waren met de 50 jaren meegegroeid en wel De Beaufort in de Raad van Commissarissen en Douma als directeur. Onder zijn leiding had directeur J. Douma de fabriek zien groeien. Door te luisteren naar zijn adviezen waren er grote investeringen gedaan en waren er veel risico's genomen. In de loop der jaren kwam het meermalen voor dat in de vergaderingen van de Raad van Commissarissen hulde werd gebracht en dankbaarheid werd geuit voor de grote deskundigheid en

Directeur Jan Douma met echtgenote en kinderen (voorste rij) temidden van familie, vrienden en kennissen, omringd door bloemen, ter gelegenheid van zijn 50-jarig jubileum.

De Raad van Commissarissen in 1948: v.l.n.r. zittend: J. Douma, adviseur; Jhr.W.H. de Beaufort; Jhr.Mr.J.K.H. de Beaufort; Mej. A.A. de Beaufort; M.L. Baron Taets van Amerongen en L. Wolswinkel. Staande: directeur J.H. Reussink

de geweldige inzet van de directeur J. Douma. Het was *zijn* fabriek. Tot assistent van de directeur H.J. Reussink werd de heer G. Donselaar benoemd, die sedert 1933 op het kantoor van de fabriek werkzaam was geweest.

Verkoop van consumptiemelk

De Utrechtse Melkcentrale deed een voorstel om een flink kwantum melk voor consumptie voor meerdere jaren van de fabriek te betrekken. Het vetgehalte van de gestandariseerde melk werd vastgesteld op 2,5%. Verwacht werd dat dit vetgehalte zou stijgen tot 2,8% à 3%.

1948

Toekenning subsidies

- Het Groene Kruis te Woudenberg trachtte een renteloos voorschot te krijgen van f 25.000,- voor de herbouw van hun

gebouw, dat in 1945 als gevolg van het opblazen van het kruispunt De Poort, totaal was verwoest. Gelet op het algemeen belang werd besloten een bedrag van f 1.000,- beschikbaar te stellen.

- Voor hulp aan kinderen werd voor UNAC gedurende 14 dagen een halve cent per kg melk van de leveranciers gevraagd. Vrijwillig werd hieraan deelgenomen. De boeren brachten ongeveer f 900,- bijeen.

Mindere kwaliteit van de boter

Bij de boterkeuring kwam de fabriek dit jaar herhaaldelijk in de tweede klasse. Het was zaak om de naam van de fabriek hoog te houden. De kwaliteitsdaling werd ook toegeschreven aan een te veelvuldig gebruik van kunstmest (stikstof) op de landbouwgronden. De hoge boterprijs bemoeilijkte de concurrentie en dat gaf weer aanleiding te zoeken naar andere

Omstreeks 1950. De chauffeurs staan keurig in het gelid naast de vrachtauto's. Van links naar rechts: D. v.d. Pol, E. Hazeleger, D. van Doorn en N. Lagerweij.

producten, met name kaas. Volgens deskundigen kon er in deze streek geen exportkwaliteit kaas worden geproduceerd.

Concentratie in de zuivelindustrie

Voor het eerst werden in de vergaderingen van de Commissarissen gesproken over concentratie in de zuivelindustrie. Men vroeg zich af of het niet tijd werd om met de omliggende fabrieken in overleg te treden teneinde eens te peilen hoe men daar tegenover stond. De algemene tendens in het bedrijfsleven streefde naar concentratie. Men sprak in 1948 al van een mogelijke min of meer gedwongen concentratie in de toekomst. Met een vorm van vrijwillige samenwerking kon men hetzelfde doel bereiken, dachten de Commissarissen.

Verbouwing kantoor en botermakerij

De melkaanvoer was praktisch weer op het vooroorlogse peil. Ondanks de concurrentie was er dit jaar 18 miljoen kg melk geleverd tegen 19 miljoen kg in 1939.

Teneinde de boterproductie beter in de hand te kunnen houden was het noodzakelijk de botermakerij te verbouwen. Ook het kantoor moest worden uitgebouwd. De verbouwing van kantoor en botermakerij vergde een bedrag van f 37.000,-. De voorgestelde uitbreiding met een bovenverdieping voor archiefruimte en tankruimte voor bewaring van vloeibare producten voor een bedrag van f 13.000,- werd uitgesteld. Het kapitaal, hetwelk in gebouwen en machines was gestoken, beliep een bedrag van ongeveer f 130.000,-. Omdat er in vorige jaren extra was afgeschreven, bestond er een belangrijke overwaarde, zodat het gebouwenkapitaal zonder bezwaar met f 37.000,- kon worden verhoogd.

Betere binding eigen boeren aan de fabriek

De commissaris, mej. A.A. de Beaufort, opperde het denkbeeld over te gaan tot uitbreiding van het aandelenkapitaal onder de melkleveranciers. Een voordeel hiervan

zou stellig zijn dat de fabriek hierdoor mogelijk de boeren meer zou kunnen binden. In 1897 kon dit wegens gebrek aan inzicht en vertrouwen niet worden bereikt. Men vond het nodig eerst een financieel advies in te winnen.

1949

Goede financiële resultaten 1948

Over 1948 was er een bruto winst berekend van f 90.000,-. Besloten werd 1,7% van het uitbetaalde melkgeld als uitkering aan de boeren-leveranciers te doen. Hiermee was een bedrag gemoeid van f 58.000,-. Het resterende bedrag van f 32.000,- werd als volgt besteed:

- Dividend 5% van f 25.000,-	f 1.250,-
- Reparatiefonds	f 300,-
- Tantième directeur	f 3.250,-
- Afschrijving op nieuwbouw	f 10.000,-
- Restant voor belastingen en reserve aanschaffing nieuwe werktuigen	f 17.200,-

De Commissarissen waren zeer goed te spreken over dit financiële resultaat. Vooral de uitkering aan de boeren vond men een goede geste tegenover de concurrerende bedrijven.

Opslag van ondermelk en room

De fabriek kwam eens weer ruimte tekort. Het ging nu met name over de opslag van ondermelk en room, waarvoor tankruimte nodig was. De ruimte waar eerder caseïne werd bereid, stond gedeeltelijk renteloos. Ook de productie van kaas kwam weer ter sprake. Hiervoor moesten grote investeringen worden gedaan, terwijl men er niet zeker van was dat de kaasproductie een terugval te verwerken zou krijgen. De varkensmesterij was weer in opkomst zodat de boeren de ondermelk in een groot deel van het jaar niet konden missen. Dit betekende dat voor de bijproducten niet altijd over voldoende ondermelk kon worden beschikt.

Pensioenregeling

De directeur pleitte regelmatig voor een

betere pensioenregeling voor het personeel. Commissaris W.H. de Beaufort merkte op, dat in plaats van incidenteel voor de werkers te zorgen, beter de gehele pensioenregeling nader kon worden gezien. Nu er goede financiële jaren werden gemaakt, was het volgens deze Commissaris thans de aangewezen weg te zorgen voor een pensioenregeling op goede basis. De directeur zou nader rapporteren.

1950

Jaarverslag over 1949

Ook nu kwam er weer een nabetaling aan leveranciers over 1949. De Commissarissen noemden de resultaten in 1949 buitengewoon goed. Daarom werd er besloten een nabetaling te doen van 2% over het uitbetaalde melkgeld. Dat vergde een bedrag van f 87.000,-. De winst bedroeg dan nog ongeveer f 40.000,- en werd op de gebruikelijke manier verdeeld. Het ging goed met de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang'. De melkomzet bedroeg 23 miljoen kg.

Boterkarn en roomzuurtank

De oude boterkarn moest worden gerepareerd. Het advies van de directeur om de oude karn te vervangen door een nieuwe met een toninhoud van 7.500 liter tegen een prijs van f 20.000,- werd overgenomen. Een roomzuurtank werd tweedehands aangekocht, zodat de room beter kon worden behandeld. Een tweede grote karn was noodzakelijk om alle room goed te kunnen verwerken.

Op zondag werd er niet in de fabriek gewerkt, zodat er vooral op zaterdag en maandag veel moest worden geproduceerd. De overgrote toevoer in de topweken dwong de fabriek soms tot aflevering tegen verliesprijzen, tenzij er meer melkpoeder of caseïne kon worden gefabriceerd.

Salaris van de directeur

De directeur genoot een vast salaris en kreeg een tantième van 10% van de winst.

De directeurswoning in de sneeuw omstreeks 1950.

Tegenover de fabriek werd in 1902 de woning Stationsweg 235 gebouwd. Hier woonde het echtpaar Douma-Dorrestein met hun kinderen Nellie Wilhelmine, geboren 18 mei 1903 en Wilhelmina Richarda, geboren 17 april 1910. De woning werd op 1 april 1963 door mevrouw Douma verlaten. Na gedeeltelijk door brand te zijn verwoest, werd de woning in december 1980 afgebroken.

In vergelijking met andere fabrieken lag de beloning niet hoog. Vooral bij een lage winstmarge van de fabriek was het salaris te laag bij zo'n grote melkomzet. Daarom werd besloten het vaste salaris te verdubbelen tot f 7.000,- en de tantième vast te stellen op 5% van de netto winst. Daarnaast genoot de directeur een toelage van f 750,- per jaar voor een zelf aan te schaffen auto.

Betere pensioenregeling

De pensioenen voor het personeel werden nogmaals bekeken. Er werd besloten het pensioen te verhogen tot f 13,- per dienstjaar tot een maximum van f 10,- per week. Ook voor de directeur moest er een betere pensioenregeling komen.

De fabriek deed goede zaken

De directeur maakt op 18 oktober 1950 melding van een te verwachten omzet in 1950 van 25 miljoen kg melk. Mede als gevolg van oorlogsgeruchten stegen de prijzen. Afgelopen zomer was er ook weer tijdelijk caseïne gemaakt, wat ten goede kwam aan de prijs van de ondermelk. Bijna alle melk werd afgezet voor consumptie omdat op deze melk door de overheid een toeslag werd betaald. De ondermelk bracht f 0,10 per kg op, terwijl de vastgestelde prijs voor de levering van deze melk aan veehouders slechts f 0,04⁵ bedroeg. De caseïneprijs, die in de zomer van 1950 f 1,35 per kg bedroeg, was in de herfst opgelopen tot f 2,60 per kg.

Nieuwe bedrijfsmachines

Met de plaatsing van een nieuwe poeder-machine was begonnen. De walsen van de oude machine moesten worden vernieuwd voor een bedrag van f 5.000,-. Een nieuwe karn was inmiddels besteld. Enkele klachten over pakjes boter leidden tot de ontdekking, dat het hout van de boterinpak-machine veel bacteriën vasthield. De houten onderdelen van deze machine werden vervangen door roestvrijstalen onderdelen. Bij de aanschaffing van een koelmachine kon niet direct een grote motor worden geleverd. De reserve motor moest in gebruik worden genomen. De motor met een vermogen van 70 p.k. was nu inmiddels gearriveerd. Deze motor kostte f 4.596,-. De reservemotor kreeg weer de functie van reserve voor zover er stagnatie mocht ontstaan aan de stoommachine. Er werden een paar nieuwe melktanks bijgekocht om de melk voldoende te bergen. Voor de bereiding van flessemelk was een andere spoelmachine nodig omdat één der oude machines onbruikbaar was geworden en een andere machine niet meer voldeed. De laatste machine werd vervangen door een gereviseerde spoelmachine. Er werd tevens een klokpasteur voor de flessemelk aangeschaft. Hierdoor werd de bewerking belangrijk vereenvoudigd.

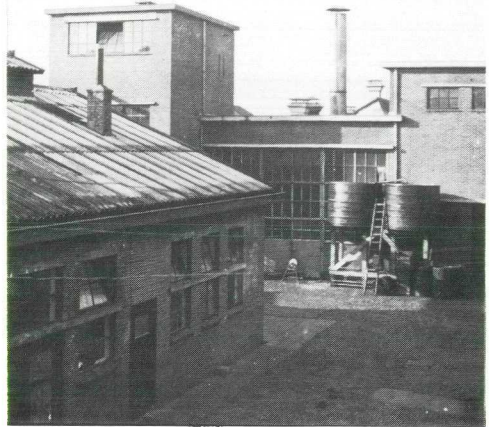
1951

Melkleveranciers deelden in de winst

Over 1950 was een winst gemaakt van f 174.000,-. De melkleveranciers kregen hiervan een bedrag uitgekeerd van f 100.000,- overeenkomende met f 0,40 per 100 kg geleverde melk of 2,3% van het melkgeld. De overige f 74.000,- werd gebruikt voor extra afschrijvingen, belastingen, dividenden en tantièmes.

Extra toelage, klompen en stofjassen voor het personeel

Het personeel van de fabriek had rond Kerst 1950 een extra toelage van 2% ontvangen. Gelet op de gunstige financiële ontwikkeling van de fabriek was men bereid het personeel een extra toelage te

Een gedeelte van de fabriek omstreeks 1950. Links het lokaal voor de uitgifte van melk aan de slijters en het laboratorium. Op de achtergrond het walsenmelkpoederlokaal.

geven, doch men verwachtte daarvoor geen goedkeuring te krijgen van hogere hand, waardoor het personeel verstoken bleef van nog een extra toelage. Wel werd besloten schoeisel voor het personeel aan te schaffen. Omdat de klompen door het vocht gemiddeld in zes weken versleten waren, werd er besloten een voorraad aan te leggen van de meest gangbare maten. Het kantoorpersoneel kreeg stofjassen. Dus toch wat extra voor het personeel.

Weer caseïne-bereiding

Op 16 maart 1951 deelde directeur mede, dat er weer caseïne werd gemaakt. Door de melkzure behandeling der ondermelk kwam wei beschikbaar van een goede kwaliteit, waarvoor van de zijde van de veehouders veel belangstelling bestond. De wei werd vlot verkocht voor de varkensmesterij en werd niet meer, zoals vroeger, tegelijk met het afvalwater afgevoerd. Een goede zaak!

Gift aan Fidelio

Het Harmoniegezelschap Fidelio te Woudenberg had nieuwe instrumenten nodig en deed een verzoek om een gift. De Raad van Commissarissen stelde voor dit doel een bedrag beschikbaar van f 100,-.

Tuberculosebestrijding koeien

Sinds 20 mei 1951 werd voor de t.b.c.-bestrijding onder de koeien van alle veehouders een bijdrage van f 0,25 per 100 kg geleverde melk ingehouden. Van de zijde van de Amerikaanse Marshall-hulp werd een gelijk bedrag beschikbaar gesteld. Uit dit gevormde fonds konden de op tuberculose reagerende dieren worden opgeruimd. Van elke veehouder, die nog zogenaamde 'reageerders' op zijn bedrijf had werd tevens nog een bedrag van f 0,55 per 100 kg geleverde melk ingehouden.

Dit bedrag werd terugbetaald wanneer alle op t.b.c. reagerende dieren binnen de daarvoor gestelde termijn waren opgeruimd. Door deze methode kreeg men binnen een redelijke termijn een gezonde veestapel.

Trouwe personeelsleden

Er werd wel eens gezegd dat sommige werknemers met de fabriek waren 'getrouwd'. Zo staat er in de notulen van 25 mei 1951 van de Raad van Commissarissen vermeld dat Evert van de Lagemaat, 80 jaar oud, nog altijd op de fabriek werkte. De laatste maanden moest hij wegens ziekte afhaken. Na beëindiging van z'n ziekteuitkering werd hem een pensioenuitkering in het vooruitzicht gesteld. De bijna 61-jarige Erris de Kruif kon zijn werk niet meer aan en moest gebruik maken van de invaliditeitsregeling. Zijn pensioen werd premievrij gemaakt en hij kreeg van de fabriek een aanvullende uitkering tot zijn 65e jaar.

Kapitaaluitbreiding

Bij de invoering van de naamloze vennootschap in het jaar 1900 werd het aandelen-

kapitaal vastgesteld op f 25.000,-. Dit kapitaal bleef 51 jaar lang gelijk. Er was geen behoefte het aandelenkapitaal te verhogen. Men kwam nu echter tot de ontdekking dat dit te kleine kapitaal bij de verdere groei van de fabriek teveel belemmeringen zou kunnen opwerpen. Financieel-economische deskundigen van de Centrale Raiffeisenbank adviseerden het aandelenkapitaal met f 50.000,- te verhogen tot f 75.000,-. De aandelen werden uitgegeven met een koers van 100%. De oude aandeelhouders kregen prioriteit bij de inschrijving. De Raiffeisenbank belaste zich met de uitgifte van de aandelen.

Samenwerking met andere fabrieken

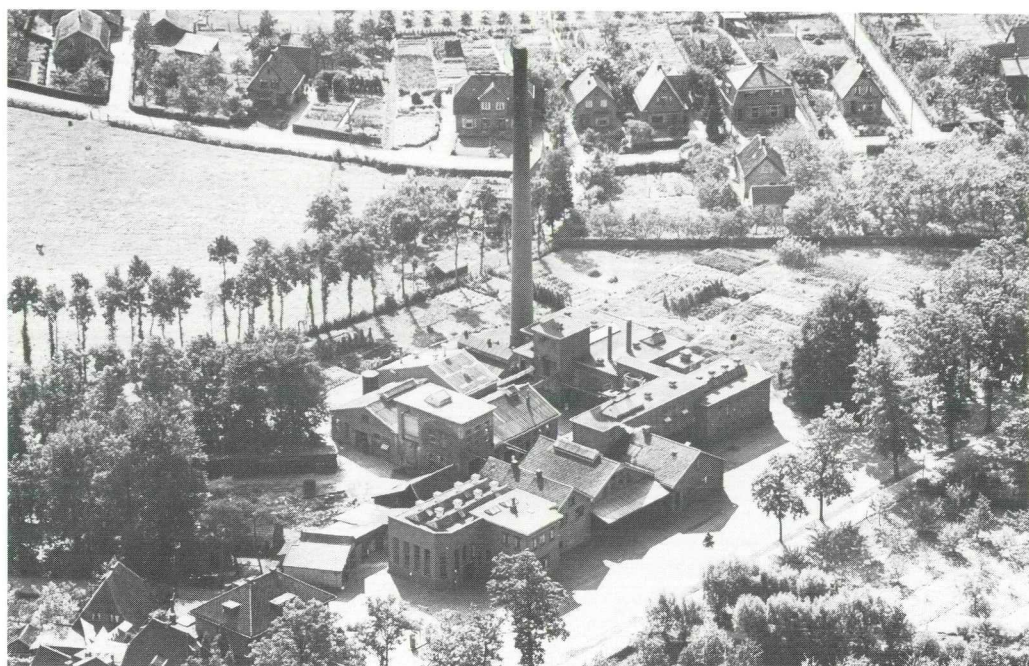
De Coöperatieve Melk Centrale te Zeist wilde een belangengemeenschap met 'De Vooruitgang' scheppen. De indruk bestond dat men een overeenkomst wilde afsluiten voor de levering van alle benodigde melk. Daarnaast zou men een geldlening willen hebben voor de financiering van de nieuwbouw van hun fabriek.

Voor een lening voelden de Commissarissen niets, maar het belang van een geregelde melklevering werd erkend. Er werd een nader onderzoek ingesteld. Zeist wilde liever een belangengemeenschap met 'De Vooruitgang' dan onder de C.M.C. te gaan werken. De Veenendaalse Melkinrichting deed ook een verzoek tot samenwerking. Ook dit verzoek werd onderzocht.

1952

Aankoop van een spraypoeder-installatie

Op 19 januari 1952 werd een buitengewone vergadering gehouden van de Raad van Commissarissen. De directeur H.J. Reussink had plannen ontwikkeld voor de aanschaffing van een spraypoeder-installatie, waarop een beslissing moest worden genomen. Met de nieuwe installatie kon spraymelkpoeder voor bijna 100% worden opgelost. Dat was niet het geval bij de thans in gebruik zijnde 'Hatmaker' installatie. Vooral voor exportdoeleinden werd de spraypoeder veel meer gevraagd dan

Luchtfoto van de fabriek in het jaar 1951. Rechts de bebouwing langs de Laagerfseweg.

'Hatmaker' poeder. Het prijsverschil tussen spray- en Hatmaker melkpoeder was zo groot dat er een meerprijs van ruim f 0,04 voor de ondermelk zou ontstaan.

's Zomers had de fabriek een groot overschot aan melk, die vooral bij de top-aanvoer alleen tegen een lagere prijs kon worden afgezet. Bij de verwerking van de overtollige melk in een andere fabriek moesten er transportkosten worden betaald. Er was een mogelijkheid het overschot tot caseïne te verwerken. De laatste jaren lag de prijs van dit product echter zo laag dat caseïne-bereiding niet rendabel was.

Een spraypoeder-machine werkte met een minimum aan personeel. Met de aanschaffing van een dergelijke machine kon de gehele overproductie worden opgevangen, terwijl bij normale omstandigheden de te maken overwinst zodanig kon zijn, dat de machine zichzelf binnen weinige jaren terugbetaalde.

De kosten van een spraypoeder-installatie

bedroegen f 189.500,-. De bijkomende kosten werden geschat op f 60.000,-.

De totale investering bedroeg f 249.500,-. Met de machine kon 3.000 kg melk per uur worden verwerkt. Gedurende de zomerperiode kon de installatie 7.500.000 kg melk omzetten in spraypoeder. De melkpoeder zou vijf cent per kg meer kunnen opbrengen dan 'Hatmaker' poeder, hetgeen een bedrag van f 33.750,- opleverde. Daar kwam nog bij het voordeel dat deze installatie ook volle poeder produceerde, waarvoor een goede vraag bestond, zodat ook voor het vet, waarvan uitsluitend boter werd gemaakt, een andere verwerkingmogelijkheid kwam. De concurrenten van de fabriek gingen ook steeds meer in die richting werken. Wilde 'De Vooruitgang' met de uitbetaling aan de boeren blijvend kunnen concurreren, dan moest, volgens de directeur, de aanschaffing ernstig in overweging worden genomen. De bediening van de installatie kon door het eigen personeel plaatsvinden.

De Commissarissen besloten medewerking te verlenen aan de aanschaffing van deze poederinstallatie. In de tijd van het bestaan van de fabriek was er niet eerder zo'n verstrekkende investering gedaan. De aanschaffingskosten werden gefinancierd met een door de Centrale Raiffeisenbank verstrekte lening van f 250.000,- tegen een rente van 4,5% en op alleszins acceptabele voorwaarden.

De gedachte, de boeren te vragen de nabetaling over 1951 te gebruiken als gedeeltelijke financiering van de melkpoederinstallatie tegen een nader overeen te komen rentepercentage, vond geen weerklank.

Samenwerking met de Melk Centrale te Zeist

Door de aanschaffing van de melkpoederinstallatie ontstonden er geen overschotten meer aan melk in de zomerperiode, waardoor de samenwerking met andere fabrieken naar de achtergrond werd verschoven. De Melk Centrale wilde ook een lening en daarover had de Raad van Commissarissen reeds een negatieve mening uitgesproken.

Jaarverslag over 1951

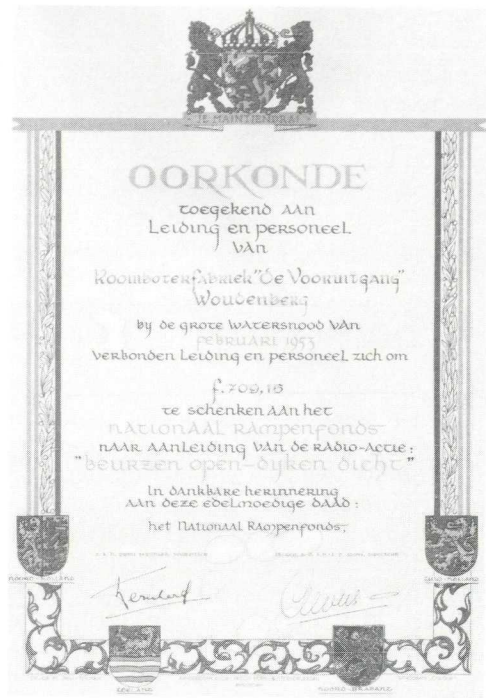
Er was een bruto-winst van f 130.232,71 over het jaar 1951.

Dit bedrag werd als volgt besteed:

- Melkleveranciers 1,8%
van het melkgeld f 80.704,47
- Fiscaal toegestane afschrijving op gebouwen en machines f 40.000,00
- Dividend f 1.250,00
- Tantième f 475,00
- Voor extra bestemmingen en eventuele lasten f 7.803,24

Subsidie Bedrijfsvoorlichting

De Raad van Commissarissen besloot tot deelname in het waarborgfonds van de bedrijfsvoorlichting met een bedrag van f 400,- onder voorwaarde dat de Coöp.Zuivelfabriek te Achterveld, die ook in dit gebied werkte, niet achterbleef en dat de Landbouwcoöperaties Woudenberg

-Maarn en Leusden-Stoutenburg het leeuwen-aandeel van het te dekken tekort voor hun rekening zouden nemen.

Zware concurrentiestrijd

De Raad van Commissarissen vernam bij monde van de directeur dat er een zeer zware concurrentiestrijd woedde tussen 'De Galak-Nutricia' enerzijds en de 'Concordiafabrieken' te Wageningen - Ede - Barneveld - Terschuur anderzijds. Als gevolg daarvan werden de melkprijzen te hoog opgeschroefd in verhouding tot andere gebieden van ons land. Om grote moeilijkheden te voorkomen moest de fabriek de melkprijzen enigszins aanpassen, omdat de zomermaanden 1952, waarin juist de grootste melkaanvoer plaats vond, slechte bedrijfsresultaten te zien zouden geven. Om te voorkomen dat de aandeelhouders daarvan de dupe zouden worden, werd alsnog besloten van de winst in 1951 een dividendreserve te vormen van f 3.750,-.

Melkcomzetten en melkinrichting te Veenendaal

In 1952 werd bijna 24 miljoen kg melk ontvangen. In 1951 ruim 24 miljoen kg en in 1950 ruim 25 miljoen kg. In de winter en in het voorjaar van 1953 lag de melkontvangst weer ongeveer 20% hoger dan in dezelfde periode van het jaar 1952.

Inmiddels was er in Veenendaal een lokaal voor opslag en uitgifte van melk ingericht. De Keuringsdienst van Waren en het Bedrijfsschap voor Zuivel, maakten bezwaar tegen de gang van zaken in Veenendaal. Het melklokaal moest worden verbouwd en er moest een koelinrichting worden aangebracht. De geraamde kosten bedroegen f 3.000,- à f 4.000,-. De fabriek had nog oorlogsschade te goed van gestolen tanks van de Roomboterfabriek 'De Volharding' te Renswoude. Met de opbrengst hiervan konden de verbouwingskosten in Veenendaal worden betaald.

Kleinverpakking van melkpoeder

Het was de opzet om de gefabriceerde

Woningen Landaasweg nummers 5 en 7 (verbouwde limonadefabriek 'De Woude', eigendom van de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang'. Bewoners: de familie J. van Grootheest en de familie D. van Voorthuizen).

melkpoeder onder eigen merk in een kleine verpakking aan het buitenland te verkopen. Een eigen inpak-installatie zou ongeveer een bedrag van f 20.000,- kosten, terwijl er extra personeel moest worden aangetrokken. Deze machine zou niet rendabel kunnen werken. Het leek daarom beter de melkpoeder voorlopig elders te laten verpakken. De fabriek had inmiddels verschillende aanbiedingen ontvangen. Het beste leek de aanbieding van de Verenigde Exporteurs te Rotterdam, waarbij dan door meerdere fabrieken gezamenlijk een verpakings-installatie zou worden geplaatst. De Raad van Commissarissen wilde in beginsel wel meedoen, waarbij de voorkeur werd uitgesproken om de installatie te plaatsen in Opmeer.

Autokosten van de directeur

De directeur had een eigen auto waarmee hij ook reed in het belang van de fabriek. De autovergoeding bedroeg f 750,- per jaar. De autokosten werden berekend op f 1.650,- per jaar, waarvan de directeur 1/4 gedeelte voor privé-doel-einden reed. Besloten werd de autovergoeding nader vast te stellen op f 1.200,- per jaar.

Huldiging van werknemers

Na afloop van de vergadering van de Raad van Commissarissen van 23 maart 1953 werden de werknemers B. van den Ham, Th. van den Pol en N. Lagerwey gehuldigd wegens het 25-jarig dienstverband met de fabriek.

Toch een nabetaaling aan de veehouders

Het Zuivelfonds betaalde ruim f 0,30 per 100 kg melk aan de fabriek, het zogenaamde zuivelpotje. Dat betekende een meevaller van ongeveer f 78.000,-.

De omliggende fabrieken hadden reeds uitbetaling aan de boeren gedaan van f 0,30 per 100 kg melk. Er kwamen vragen van de leveranciers wanneer de fabriek tot betaling zou overgaan. Nu de bevoorrechte positie van andere fabrieken door de moeilijke afzet in het buitenland wat minder

was geworden, was ook de concurrentie van de fabriek in Woudenberg aanzienlijk verbeterd. Doordat de melk tot poeder werd verwerkt kon er beter gelijke tred met andere fabrieken worden gehouden.

Het ging dus weer wat beter met de fabriek en dat deed de Raad van Commissarissen besluiten het zuivelpotje toch maar niet aan te wenden voor extra afschrijving op machines. Uit tactische overwegingen werd het beter geoordeeld dat de boeren tevreden bleven en daarom kregen ze de nabetaling toch.

Goede resultaten en goede vooruitzichten

In 1952 was er een bedrijfswinst van f 60.000,-. De nabetaling aan de boeren had al plaats gevonden. Ongeveer f 55.000,- van deze winst werd gebruikt voor extra afschrijving op gebouwen, machines en gereedschappen. Dit bedrag moest worden gezien als extra boven de afschrijving welke fiscaal voor de vennootschapsbelasting was toegestaan. De overige f 5.000,- werd besteed voor tantième aan de directeur en dividenden van 5% voor de aandeelhouders. Hieruit bleek wel dat het niet ging om het gewin van de aandeelhouders - 5% dividend is geen hoog percentage - maar om het belang van de fabriek en vooral ook van de boeren door een goede melkprijs uit te betalen en als het financieel kon een leuke verrassing in de vorm van een nabetaling.

In 1953 werd er in de zomermaanden per week een half miljoen kg melk tot poeder verwerkt. Hierdoor kreeg de fabriek beduidend beter resultaten dan wanneer men door gebrek aan verwerkingscapaciteit tot gedwongen verkoop van melk moest overgaan. De nieuwe dure poedermachine leverde op deze manier goede resultaten. Van 3 tot 9 mei 1953 was de melkaanvoer 112% ten opzichte van dezelfde tijd in 1952, terwijl het landelijk percentage 103% was. Door de grote melkaanvoer moesten verschillende 'losse' werkrachten worden aangenomen.

Nieuwe vrachtwagen

Twee Woudenbergse bedrijven werden ingeschakeld voor de levering van een nieuwe vrachtauto. Garage Honders kon een vrachtauto van het merk International leveren voor de prijs van f 12.000,- en de Gebrs. Methorst leverden de carrosserie voor een bedrag van f 2.040,-. Een complete vrachtwagen voor f 14.040,-.

Een dood kalf door gegiste taptemelk?

De melkleverancier Van de Hengel uit Hamersveld was boos op de fabriek. Er was hem een bus taptemelk geleverd, die sterk was gegist en waaraan een kalf te gronde ging. Een deskundige werd erbij gehaald en de dierenarts concludeerde dat het kalf wel gegiste ondermelk had gedronken, maar dat niet met zekerheid kon worden gezegd, dat hieraan de doodsoorzaak was toe te schrijven.

De Raad van Commissarissen constateerde dat de directeur goed had gehandeld door de kwestie in der minne te regelen tegen een betaling van f 100,-.

Aankoop limonadefabriek 'De Woude'

Door tussenkomst van het aannemersbedrijf M. van Lambalgen en Zonen te Woudenberg werd van de erven Wolswinkel het naast de fabriek gelegen limonadefabriekje aangekocht voor de prijs van f 9.000,- plus overdrachtkosten. De benedenverdieping van het pand werd geschikt gemaakt voor melkpoederopslag, terwijl de bovenverdieping werd verhuurd aan een personeelsslid. Het naast het pand gelegen stuk grond kon als bouwgrond worden gebruikt wanneer er zich weer een uitbreiding aandiende.

Vermeldenswaard is nog, dat het aannemersbedrijf M. van Lambalgen en Zonen, vrijwel alle verbouwingen aan en de uitbreidingen van de fabriek, alsmede reparatiewerk, uitvoerde. Het Woudenbergse aannemersbedrijf genoot veel vertrouwen van Commissarissen, directie en architect.

Oliestookinrichting

De directeur stelde in de vergadering van

de Raad van Commissarissen van 2 oktober 1953 het stoken met olie aan de orde. Stoken met olie was meer hygiënisch en thans ook voordeliger dan steenkool. De laatste jaren waren veel zuivelfabrieken overgegaan van steenkool naar olie. Voor de fabriek leverde dit ook voordeel op omdat er 's zomers bij topbelasting meer stoom kon worden geproduceerd zodat alle melkpoedermachines tegelijk in bedrijf konden zijn. De directeur werd gevraagd hierover nadere inlichtingen in te winnen.

Controlestation voor kwaliteit van aangevoerde melk

Door verschillende bedrijven was er een controlestation voor de bepaling van de kwaliteit van de aangevoerde melk opgericht. Ook met de fabriek in Woudenberg werden contacten gelegd over aansluiting bij dit controlestation. De kosten bedroegen *f* 0,12 per 100 kg melk, hetgeen voor de fabriek een extra last gaf van ongeveer *f* 30.000,- per jaar. Gelet op het feit dat verschillende fabrieken in de omgeving ook nog afzijdig bleven en de hoge aansluitingskosten, werd besloten niet toe te treden en voorlopig de landelijke regeling hieromtrent af te wachten.

Subsidie aan controleverenigingen

Er waren van twee melkcontroleverenigingen, namelijk uit de Glindhorst en van Renswoude, verzoeken ontvangen om een subsidie van de fabriek in de kosten van melkonderzoek.

De directie van de fabriek stond niet te trappelen om aan de verzoeken te voldoen. Maar door de Coöp. Zuivelfabriek 'Concordia' te Ede-Wageningen werd het melkonderzoek gratis gedaan voor de verschillende werkzame verenigingen in hun gebied. Voor leden bij andere controleverenigingen aangesloten, werd een subsidie verleend. Ook de concurrerende bedrijven uit de omgeving, zoals de 'Galak' en 'Nutricia', hadden inmiddels deze methode gevolgd en dus kon de fabriek in Woudenberg niet achterblijven.

De directie voelde er hooguit voor om een

subsidie aan de verschillende verenigingen te geven, doch niet individueel per boer.

De Raad van Commissarissen wist niet te besluiten en machtigde de directie naar beste weten en voor één keer de medewerking van de fabriek te regelen. Dit besluit sprak van een groot vertrouwen in de directie.

Credietregeling met de Coöp. Boerenleenbank

Er was duidelijk behoefte om een bedrijfscrediet van *f* 500.000,- af te sluiten bij de Coöp. Boerenleenbank te Woudenberg.

Besprekingen hadden resultaat. De Bank stelde de volgende voorwaarden:

- In de loop van enkele jaren moest het aandelenkapitaal worden opgevoerd tot *f* 250.000,-;
- uit het crediet mochten geen investeringen worden gedaan;
- er moest een gecontroleerde uitgifte van de aandelen komen;
- er moest zekerheidstelling komen van gebouwen en machinerieën, voorraad goederen en cessie van vorderingen.

Dit had tot gevolg dat:

- de statuten dienden te worden gewijzigd met de mogelijkheid om *f* 250.000,- aandelen te plaatsen;
- de lopende borgtochten van de Commissarissen kwamen te vervallen.

Notaris G.J. Holsheimer te Woudenberg kreeg opdracht de nodige akten te maken.

Aankoop Landaasweg

De Landaasweg, lopende oostelijk van de fabriek, was in particuliere handen. Jaarlijks moest *f* 50,- worden betaald om van deze weg gebruik te mogen maken. De fabriek kon de weg gedeeltelijk overnemen voor een bedrag van *f* 250,- inclusief kosten. De Raad van Commissarissen had niet veel moeite om snel tot een positief besluit te komen.

Melkpoeder in kleinverpakking

Er waren reeds vele besprekingen geweest teneinde te komen tot verkoop van

melkpoeder onder eigen merk in kleinverpakking. Uiteindelijk was er een contract gesloten met de Verenigde Exporteurs te Rotterdam, die de export van melkpoeder ging behartigen. De melkpoeder werd verkocht onder het merk 'Milona'. Er werd uiteraard naar gestreefd om de investeringskosten en de verpakingskosten zo laag mogelijk te houden. Daarom werd er besloten om met de andere deelnemende fabrieken, de Coöp. Zuivelfabrieken Wierden-Hellendoorn en Opmeer een samenwerkingsverband aan te gaan. De verpakingsinstallatie werd in de fabriek te Opmeer geplaatst.

De deelname van de fabriek in Woudenberg werd berekend op f 15.000,- per jaar. De verwachtingen voor de kleinverpakking waren gunstiger dan voor de melkpoeder, die in zakken werd verpakt. De exportpositie van de zuivelprodukten kon niet rooskleurig worden genoemd.

1954

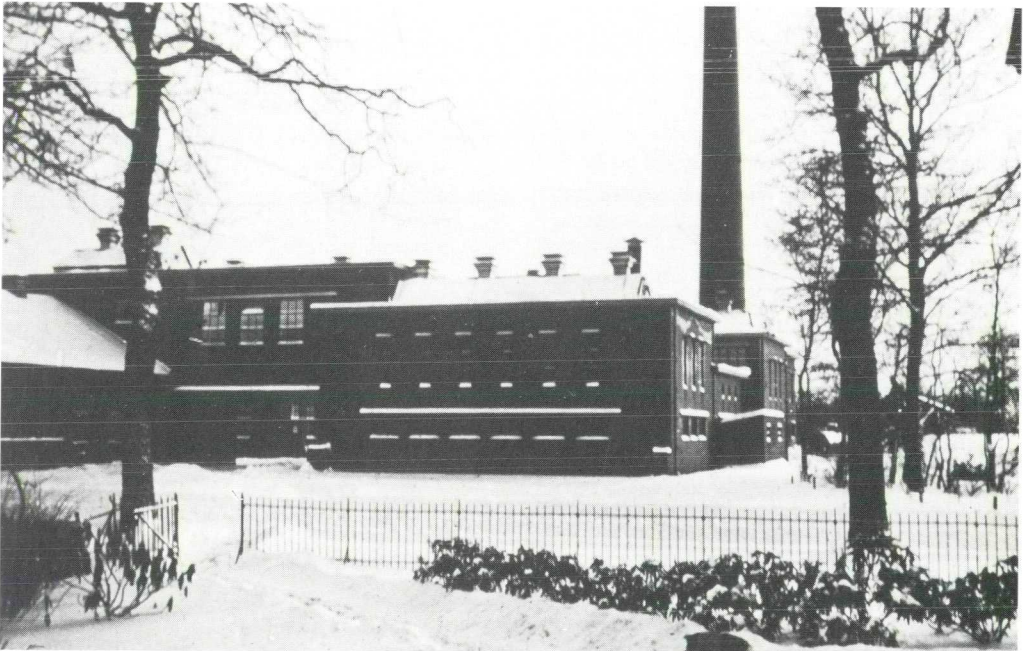
Wijziging van de melkontvangst en de melkinrichting

"Bij de heersende vooruitgang van de techniek dient U met de tijd mee te gaan, opdat U daardoor economisch sterker komt te staan", aldus een zinsnede uit een deskundig advies inzake de verandering van de melkinrichting, een geautomatiseerde melkontvangst en uitbreiding van het tanklokaal.

Een grootse uitbreiding stond op stapel, waarvan de uiteindelijke kosten ruim f 243.000,- bedroegen. Daarnaast werd er een bedrag van ruim f 263.000,- geïnvesteerd in machines en gereedschappen. Al met al een enorme investering van meer dan een half miljoen gulden.

Wat is er allemaal met dit geld gebeurd?

De melkpoederopslag naast de verstuivingsinrichting was niet ideaal. Er kwam te veel waterdamp in dit lokaal omdat ook de pasteurisatie van de flessemelk in dit

De fabriek in de sneeuw omstreeks 1955 met zicht op de noordwestelijke gevel. Op de voorgrond de Stationsweg.

lokaal moest plaatsvinden. Het was nodig dat de flessenpasteurisatie uit dit lokaal werd verplaatst en overgebracht naar de melkinrichting. Dat leverde weer moeilijkheden op, omdat de tapmachine en de klokpasteur niet in deze inrichting konden worden geplaatst. Een verbouwing was nodig. Met het oog op verschillende andere verbeteringen, die met deze verbouwing gelijktijdig zouden kunnen worden aangebracht, was het beter om op het gebouw een verdieping aan te brengen. Het laboratorium zou op de begane grond kunnen verdwijnen en op de verdieping wat groter en meer aan de eisen des tijds opnieuw worden ingericht.

De benedenruimte zou dan geheel geschikt kunnen worden gemaakt voor de melkinrichting. Ook de papketels konden met het oog op het machinaal vullen der flessen op de bovenverdieping worden geplaatst. Daarnaast kon het tanklokaal worden uitgebreid, waardoor zoveel mogelijk alle opslag van melk bij elkaar kon komen. Tevens kon er een grotere melkopslag worden gemaakt, wat vooral voor de zaterdagen en de maandagen in de zomerperiode met veel melkaanvoer zeer gewenst was.

Door verplaatsing van de tanks voor veevoer uit de ruimte achter de machinekamer naar het nieuwe tanklokaal, kon aldaar een ruimte worden gemaakt voor het inrichten van een behoorlijk schaftlokaal voor het personeel, waarvoor de Arbeidsinspectie voorwaarden had gesteld.

Er kwam een geheel nieuwe inrichting voor de geautomatiseerde melkontvangst, waardoor een snellere verwerking van de melk kon plaatsvinden en tevens een veel betere reiniging van de melkbussen, die met de huidige machines absoluut onvoldoende gereinigd konden worden. De melkontvangst werd verplaatst naar de westzijde van de fabriek.

Voor de olieopslag werden twee tanks aangeschaft, elk met een inhoud van 40.000 liter.

Overleg met de boeren

De Raad van Commissarissen vond het nodig dat de boeren tevoren kennis konden nemen van deze grote verbouwing en daarbij moest worden medegedeeld welke economische belangen er aan de verbouwing waren verbonden. Deze investering ging gepaard met een uitbreiding van het aandelenkapitaal en het waren de boeren, die de aandelen moesten kopen. Daarom mocht er geen verkeerde indruk worden gewekt met het oog op het te plaatsen nieuwe aandelenkapitaal. Kortom, er moest niet kunnen worden gezegd, dat er met geld gesmeten werd zonder te weten of het economisch verantwoord was. De directeur zou de bespreking met kleine groepen boeren organiseren.

Bedrijfsresultaten over 1953

De totale brutowinst bedroeg ruim f 280.000,- met inbegrip van een uitkering uit het Zuivelfonds van f 163.000,-. De eigenlijke brutowinst beliep een bedrag van f 117.000,-. Rekening werd gehouden met een uitkering van f 0,80 per 100 kg melk aan de boeren, waarvoor een bedrag van f 213.100,- nodig was. De winstverdeling zag er als volgt uit:

- Dividend 5% van het aandelenkapitaal,	
groot f 75.000,-	f 3.750,00
- Tantième directeur	f 1.848,44
- Reparatiefonds	f 300,00
- Afschrijving op gebouwen	f 6.000,00
- Afschrijving op machines	f 52.263,56
- Reserve voor belastingen	f 3.738,00
Totaal	f 67.900,00
	=====

De melkaanvoer in 1954 steeg in het voorjaar met 50.000 kg per week in vergelijking met 1953. Toch kon de fabriek bij deze grote melkaanvoer de melkprijs, te betalen aan de boer, op het oude bedrag handhaven. Er behoefde niet beneden de markt te worden verkocht, omdat de overtollige melk werd verwerkt tot melkpoeder. Een voordeel was dat de fabriek niet alleen afhankelijk was van melkverkoop, doch dat men in een goedkope periode zelf de melk

tot producten kon verwerken.

Er was in het voorjaar van 1954 pech met de oliestookinrichting, behorende bij de poederinstallatie, omdat de binnenketel van de luchtverhitter was gebarsten. Er was sprake van een constructiefout, zodat deze ketel op kosten van de leverancier werd vernieuwd.

Door slijtage aan een roompomp kreeg de boter een metaalsmaak en daardoor werd de roomboter ondergebracht in de prijsklasse II. Een nieuwe roompomp werd aangeschaft en sindsdien was de smaak weer verbeterd zodat men hoopte weer snel in prijsklasse I terecht te komen, waardoor weer een betere boterprijs kon worden gemaakt. Het veelvuldig gebruik van minder goede kwaliteit kuilvoer gaf vaak aanleiding tot opmerkingen bij de boterkeuringen.

Massaal bezoek aan de fabriek

In de vergadering van 16 maart 1954 deed de directeur mededeling aan de Raad van Commissarissen over het massale bezoek aan de fabriek door leden van de landbouworganisaties. Een zestal excursies werden er georganiseerd met de Coöp. Boerenleenbank en de Handelsvereniging. De directeur gaf een uiteenzetting over de verwerking van de melk in de fabriek, waarna er een rondleiding plaatsvond. Daarna was er een broodmaaltijd in de

gebouwen van de Coöperatieve Handelsvereniging. Na afloop van deze maaltijd werd de silo bezocht. Ook de leden van het Utrechts Landbouwgenootschap kwamen op bezoek.

Salarisverhoging directeur en adviseur

Nadat de heren H.J. Reussink, directeur, en J. Douma, adviseur, de vergadering van de Raad van Commissarissen hadden verlaten, deelde de voorzitter mede, dat beide functionarissen niet deelden in de loonronde. Hij stelde voor - gelet ook op het bedrag dat andere fabrieken betaalden - een salarisverhoging van f 1.000,- per functionaris toe te kennen. Hiertoe werd besloten.

Recordmelkaanvoer in 1954

De melkaanvoer in 1954 bedroeg meer dan 28 miljoen kg. Niet eerder was er zo'n grote melkaanvoer geweest. De winst uit het bedrijf bedroeg f 251.000,-. Uit het Zuivelfonds werd opnieuw een groot bedrag ontvangen. In totaal was er f 541.000,- beschikbaar. De boeren kregen hiervan f 413.000,- hetgeen overeenkwam met een nabetaling van f 1,50 per 100 kg geleverde melk. Naast de gebruikelijke dividenden en tantième werd het overgrote deel besteed voor extra afschrijving op gebouwen en terreinen, alsmede machines en gereedschappen.

Hoofdstuk VI (1956-1961)

1956

Registratie van arbeidstijden

Het personeel van de fabriek werkte met arbeidskaarten, waarop de werktijden werden ingevuld. Deze werktijden waren dikwijls zeer onregelmatig en dus moeilijk controleerbaar. Daarom werd er per 1 januari 1956 een prikklok in gebruik genomen. Bij het begin en op het einde van het werk moest de arbeidskaart afgestempeld worden in de prikklok. Een botermaker van de fabriek, die al 26 jaar in dienst was, weigerde hieraan op grond van gemoedsbezwaren medewerking te verlenen. De directeur kon hem niet overtuigen dat er geen uitzonderingen konden worden toegestaan en zegde toe de Raad van Commissarissen te laten besluiten wat er moest gebeuren. De voorzitter van de Raad van Commissarissen wilde de zaak zelf met de botermaker bespreken. Bleef hij in zijn weigering volharden dan moest ontslag volgen. In de volgende vergadering wordt gemeld dat het onderhoud met de botermaker niets heeft opgeleverd zodat hij wel moest worden ontslagen.

Problemen met huisvesting van personeel

Een nijpend tekort aan woningen voor het personeel diende zich aan. De fabriek kreeg veel te weinig huurwoningen van de gemeente toegewezen om vakmensen te kunnen huisvesten. Zonder een woning te kunnen aanbieden was het heel moeilijk vaklui aan te trekken. Er werd daarom besloten dat de fabriek zelf een aantal huizen zou gaan bouwen. De directeur werd gemachtigd de voorbereidingen hiertoe ter hand te nemen. In de vergadering van Commissarissen van 2 augustus 1956 waren er al bouwplannen afgerond voor een dubbele woning aan de Laagerfseweg voor een controleur en een botermaker.

De bouwkosten werden als volgt geraamd:

- Hoofdaannemer	
M. van Lambalgen	f 32.148,00
- Schilderwerk A. Rommers	f 2.308,00
- Electricien C.G. Moesbergen	f 988,00
	f 35.444,00
	=====

Aan rijkssubsidie werd ongeveer f 7.000,- terugontvangen. De huurprijs werd vastgesteld op f 7,- per woning per week. Plannen tot verbouwing van de aangekochte limonadefabriek 'De Woude' tot een dubbele woning kregen nog niet de goedkeuring van de gemeente Woudenberg. Op 18 december 1956 deelde de directeur mede, dat de dubbele woning aan de Landaasweg op de plaats van de limonadefabriek van Wolswinkel zonder premie kon worden gebouwd. In latere jaren werden nog enkele woningen voor het personeel gebouwd.

Jaarcijfers over 1955

De cijfers toonden een zeer gunstig beeld. De voorlopige bruto winst werd berekend op

f 375.444,77

Uit het Zuivelfonds werd ontvangen

f 289.764,03

f 665.208,80

=====

Op grond van deze cijfers zou de nabetaling aan de boeren f 1,75 per 100 kg geleverde melk moeten bedragen. De directeur 'zag de bui hangen' en kwam met het voorstel om f 1,80 per 100 kg melk uit te keren. Er waren in de omgeving fabrieken die ook f 1,80 per 100 kg melk hadden uitbetaald en als de geruchten uitkwamen zouden er nog meer fabrieken volgen. Uit concurrentie overwegingen kon de Raad van Commissarissen met de directeur meegaan en zodoende kregen de Woudenbergse boeren en andere melkleveranciers in de regio ook f 1,80. In deze f 1,80 zat een bedrag van f 1,00, afkomstig uit het Zuivelfonds. Er kon een bedrag van f 520.338,07 aan de melkleveranciers worden uitgekeerd. De overige

winst werd op de gebruikelijke manier verdeeld, namelijk aan dividenden *f* 10.309,-, afschrijving op gebouwen *f* 35.000,- en afschrijving op machines en gereedschappen *f* 88.714,65. Het restant-bedrag was bestemd voor tantièmes en enkele reserves. De melkaanvoer van de veehouders bedroeg in 1955 28.937.694 kg. Dit betekende dat er ruim 1 miljoen kg melk meer was aangevoerd dan in 1954.

Zowel de bedrijfsresultaten als de melkaanvoer lieten een record zien. De aanvoer van melk aan de fabriek was zo hoog, dat er in het hele land slechts tien fabrieken waren, die meer melk van de veehouders ontvingen dan de fabriek in Woudenberg. De melkaanvoer steeg van 1948 tot 1955 met ruim 10 miljoen kg per jaar. Opnieuw werd er in de notulen van de Raad van Commissarissen melding van gemaakt dat er moest worden gedacht aan een reservering voor winstuitdeling aan het personeel, overeen te komen door werkgevers en werknemersbonden. Over 1955 werd een bedrag van *f* 4.622,07 voor dit doel uitgekeerd, berekend naar 3% van het loon.

Autokosten directeur

De accountant had berekend dat het bedrag van *f* 1.200,- als autokostenvergoeding voor de directeur te laag was. Daarom werd er besloten dit bedrag op te trekken naar *f* 1.500,-.

Belangstelling kweken van de jeugd voor de zuivelfabriek

Er was een gedachte ontwikkeld om de leerlingen van de Lagere Landbouwschool meer te betrekken in de praktische ontwikkeling van de zuivelbereiding. Onder het motto: 'Wie de jeugd heeft, heeft de toekomst' werd de schooljeugd in de gelegenheid gesteld zich op de hoogte te stellen van het werk in de zuivelfabriek. Hiermee kon ook de belangstelling van de jonge boer voor de fabriek in eigen omgeving worden gekweekt. De Commissarissen vonden het een goed idee.

Vervanging van machines

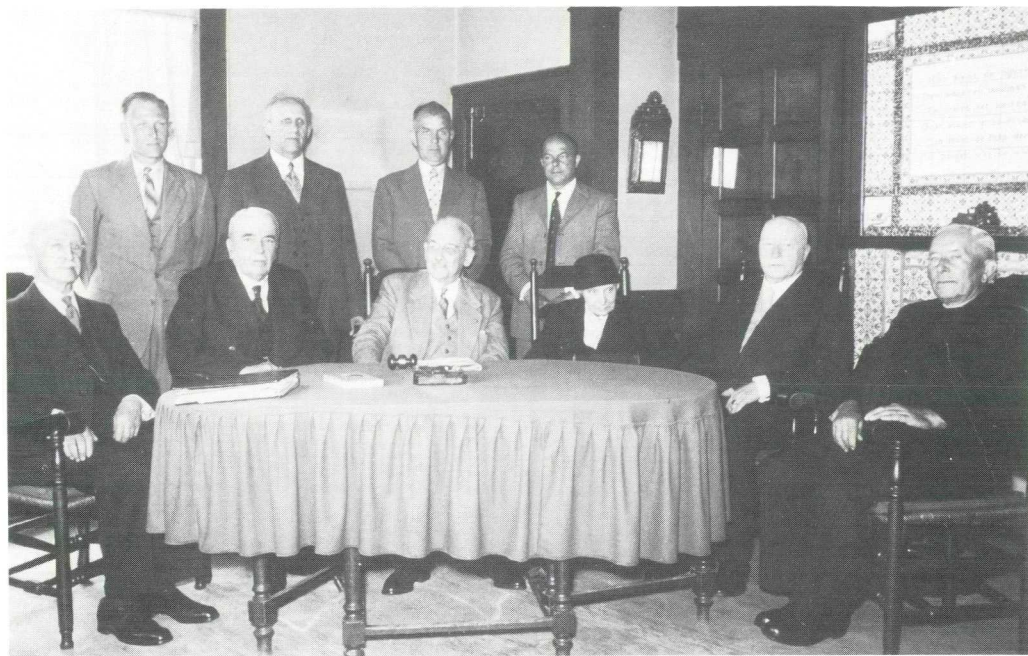
De fabriek had drie Spirala-pasteurs van

5.000 liter melkverwerking per uur in gebruik. Deze pasteurs waren aan vervanging toe. Ze begonnen lekkages te vertonen. Twee van deze pasteurs waren in 1943 in gebruik genomen en de derde dateerde van 1946. De directeur stelde voor om platenpasteurs aan te schaffen en wel twee stuks met een verwerkingscapaciteit van 10.000 liter melk per uur, zodat de totale capaciteit met 5.000 liter kon worden vergroot. Deze platenpasteurs kostten ongeveer *f* 40.000,- per stuk. Hiervoor werd het modernste materiaal verkregen, dat ook nog een belangrijke brandstoffenbesparing gaf. Deze vervanging van pasteurs bracht wel met zich mee, dat er onvoldoende koelwater was, zodat er een nieuwe bron van 100.000 liter water per uur moest worden geboord, waarvoor een tweetal nieuwe pompen nodig waren.

Al deze veranderingen, met inbegrip van nieuwe leidingnetten, werden door de directeur begroot op een bedrag van *f* 150.000,-. De exploitatie-cijfers over 1956 leken gunstig te worden en daarom volgde de Raad van Commissarissen de adviezen van de directeur.

Zuivering van afvalwater

De gemeente Woudenberg dacht er over om een zuiverings-installatie te bouwen zodat geen ongezuiverd huishoud- en bedrijfswater meer kon worden geloosd op open water. Ook de fabriek zou op deze installatie moeten aansluiten. Dat betekende de aanleg van een dubbele riolering bij de fabriek en een jaarlijkse last van *f* 25.000,- à *f* 30.000,-. De adviseurs van de fabriek, de Rijks-Zuivel-Agrarische Afvalwaterdienst te Arnhem, meende dat de fabriek voordeliger klaar zou kunnen komen met de aanleg van een eigen zuiveringsinstallatie. De investeringskosten zouden ongeveer *f* 50.000,- bedragen met de jaarlijkse kosten van *f* 10.000,-, zodat deze installatie na enkele jaren reeds voordeliger uitkwam dan de aansluiting bij de gemeente. De plannen van de fabriek werden echter nooit gerealiseerd.

De Raad van Commissarissen in 1957: zittend v.l.n.r.: J. Douma, adviseur; Jhr.Mr.J.K.H. de Beaufort; Jhr.W.H. de Beaufort; Mej. A.A. de Beaufort; M.L. Baron Taets van Amerongen; L. Wolswinkel. Staande v.l.n.r.: W. Veldhuizen, H.J. Reussink, directeur; H. Haanschoten en H.A. van Beuningen.

Vacature Raad van Commissarissen

Op 24 september 1956 overleed de commissaris C.S. van Beuningen te Maarsbergen. In de vergadering van de Raad van Commissarissen van 18 december 1956 wijdde de voorzitter enkele woorden van waardering en dank ter nagedachtenis van commissaris Van Beuningen.

Salaris van de directeur

De voorzitter kon de directeur op 18 december 1956 mededelen dat de Commissarissen eenparig hadden besloten het salaris van de directeur te brengen op f 12.000,- per jaar.

1957

Uitbreiding aantal commissarissen

Omdat de zitting hebbende commissarissen allen een hoge leeftijd hadden, gingen er stemmen op om het aantal commissarissen uit te breiden met een paar jonge boe-

renaandeelhouders. Aan aftreden werd niet gedacht. Benoemd werden de boeren H. Haanschoten Pzn. te Woudenberg en W. Veldhuizen Jzn. te Maarsbergen. In de vacature, ontstaan door het overlijden van de heer C.S. van Beuningen, werd zijn zoon de heer H.A. van Beuningen te Maarsbergen benoemd.

Jaarcijfers 1956

Uit de jaarrekening bleek dat de fabriek opnieuw goed had geboerd. De gebouwen vertegenwoordigden een waarde van f 310.000,- en de machines en gereedschappen hadden een waarde van f 480.000,-. Het aandelenkapitaal bedroeg f 25.000,- en er was een obligatielening gesloten van f 200.000,-.

De boeren hadden inmiddels een nabetaling van f 1,- per 100 kg melk ontvangen. Er bleef nog een te verdelen winstsaldo over van f 106.223,92.

Dit bedrag werd als volgt besteed:

- dividend op aandelen 6% f 15.000,00
- bijschrijving op reparatiefonds f 300,00
- tantième aan de directeur f 3.346,27
- afschrijving op gebouwen f 10.000,00
- afschrijving op machines en gereedschappen f 77.577,65

Voor het eerst werd er gebruik gemaakt van de clause in de statuten om boven de 5% nog 1% dividend uit te betalen, waardoor er 6% werd uitgekeerd.

Er werd in 1956 ruim 11.000.000 kg melk tot poeder verwerkt.

Daarnaast werd nog eens 500.000 kg volle poeder gemaakt.

De directeur kreeg hulde voor de bereikte resultaten.

60-jarig bestaan van de fabriek

Op vrijdag 28 juni 1957 bestond de N.V. Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' 60 jaar. Dit jubileum werd feestelijk herdacht. Het jubileum van de fabriek vond men niet zo belangrijk, maar de herdenking moest zich meer richten op de persoon van de oud-directeur en thans adviseur, de heer J. Douma, die 60 jaar geleden werd benoemd en sindsdien onafgebroken aan het bedrijf bleef verbonden. De heer Douma wilde liever geen uitnodigingen rondzenden. Dit schepte alleen maar verplichtingen. Hij was voorstander om hiervan mededeling te doen in de zuivelpers. Met het oog op de melktijd voor de boeren werd de receptie vastgesteld van 14.30 uur tot 17.00 uur.

Geopperd werd een film te doen samenstellen, waarin zowel de geschiedenis van het bedrijf als het tegenwoordige bedrijf tot uiting komt. Deze film werd later in het jaar op een feestavond voor het personeel en melkrijders vertoond. In verband met drukke zomerwerkzaamheden was het niet mogelijk dit feest omstreeks de herdenkingsdatum van 28 juni met al het personeel te vieren.

Nog een paar wetenswaardigheden:

- Allen gebruikten gelijke kleding, namelijk zwart met korte jas.

- De oud-gepensioneerden J. van Asselt, E. van de Lagemaat, M. Moesbergen en Mej. J.Ph. Dorrestein werden ook uitgenodigd.

Ze werden van huis opgehaald en weer teruggebracht.

- Het gemeentebestuur van Woudenberg kreeg een uitnodiging.
- Verder werden er enkele advertenties geplaatst en op verzoek van de heer Douma werden er geen persoonlijke uitnodigingen verzonden.
- De receptie werd gehouden in de garage van de Coöp.Landbouw- en Handelsvereniging Woudenberg - Maarn.
- Het personeel van de melkfabriek zorgde voor de versiering van de garage.

Wisseling van voorzitter en secretaris Raad van Commissarissen

De heer J.K.H. de Beaufort deelde mede, dat hij zich wegens toenemende doofheid genoodzaakt zag het voorzitterschap van de Raad van Commissarissen neer te leggen.

Commissaris Wolswinkel sprak de wens uit om ook in de toekomst een De Beaufort als voorzitter van de Raad van Commissarissen te kunnen houden, zodat deze naam onverbrekkelijk aan de fabriek bleef verbonden. Zijn wens werd bewaarheid want de secretaris W.H. de Beaufort werd benoemd tot zijn opvolger. De aftredende voorzitter bleef zitting houden als commissaris.

De heer H.A. van Beuningen werd benoemd tot secretaris.

Problemen bij de boterbereiding

De directeur deelde mede, dat er dit jaar veel moeilijkheden waren geweest met de kwaliteit van de boter. Er was een deskundig onderzoek ingesteld naar de oorzaken. Hoewel dit onderzoek nog niet was beëindigd, kwam men voorlopig wel tot de conclusie dat de oorzaak in de grondstof van veevoerders, het natte weer of de bemesting moest worden gezocht. Door wijziging van de bewerking werd gehoopt op een belangrijke verbetering.

Met het oog hierop werd er een roomkoeler

aangeschaft, waarvoor f 15.000,- werd uitgetrokken.

Kwaliteitscontrole op melk

Binnen niet al te lange tijd moest er een verplichte kwaliteitscontrole worden ingevoerd. Voorlopig werd de kwaliteitscontrole door de fabriek gedaan en met de uitkomsten hiervan werden de boeren op de hoogte gesteld, zodat een ieder werd voorbereid op de komende verplichte controle. De wenselijkheid werd uitgesproken om bij een verplichte controle aansluiting te zoeken bij een Melkcontrolestation. Commissaris H. Haanschoten brak een lans voor het station in Utrecht, maar de directeur wees op de concurrentie, waarmee de fabriek het meest te maken had. Concurrerende fabrieken waren aangesloten bij het Melkcontrolestation te Arnhem en vanwege het contact was het misschien wenselijk om zich bij Arnhem aan te sluiten. Besloten werd de directeur van beide melkcontrolestations te vragen een uiteen-

zetting te geven in een vergadering van de Raad van Commissarissen.

Financiële medewerking aan een melkhandelaar

Niet alleen de zakelijke kant van de fabriek stond altijd voorop bij de Raad van Commissarissen. Ook persoonlijke moeilijkheden kregen de aandacht. Zo was er een melkhandelaar in financiële problemen gekomen. Hij vroeg om een voorschot teneinde zijn melkzaak te kunnen voortzetten met als onderpand de melkzaak en zijn auto. Nadat er een nauwkeurig onderzoek had plaatsgevonden werd er gunstig op het verzoek beslist.

1958

Systeem van betaling van melkgeld

De directeur deelde mede dat verschillende fabrieken uit de omgeving, die evenals de fabriek in Woudenberg, de uitbetaling van het melkgeld steeds uitsluitend per

De westgevel van de fabriek in de sneeuw omstreeks 1955. Op de voorgrond de kolenschuur.

procent vet deden, overstapten naar het systeem van een vaste grondprijs en een vetprijs. Geoordeeld werd dat de overschakeling wel juist en eerlijker was, omdat melk met een zeer hoog vetgehalte nu abnormaal hoog betaald werd en melk met een kleiner vetgehalte in verhouding een geringere prijs deed. De directeur werd gemachtigd om te zijner tijd de meest gewenste beslissing te nemen. Een niet geringe delegatie van bevoegdheid waaruit een groot vertrouwen in de directeur, de heer H.J. Reussink, sprak.

Jubilea van personeelsleden

Op 4 maart 1958 waren de werknemers A. Voskuilen en E. v.d. Dikkenberg 25 jaar aan de fabriek verbonden. Op 1 april 1958 was het 50 jaar geleden dat Joh. de Koning als 13-jarige jongen bij het bedrijf kwam werken.

De 25-jarige jubilarissen werden dezelfde dag op het kantoor gehuldigd in aanwezigheid van de voorzitter van de Raad van Commissarissen en de directeur. Direct na de vergadering van de Commissarissen op 1 april 1958 werd Joh. de Koning gehuldigd.

Hem werd namens de Commissarissen een gouden horloge met inscriptie aangeboden, alsmede een enveloppe met inhoud.

Aankoop nieuwe verwarmingsketel

De verwarmingsketel van de melkpoeder-machine gaf veel problemen. Ook bij andere gebruikers van de verwarmingsketel deden zich moeilijkheden voor, namelijk scheurvorming. De ketel was tot nu toe steeds in werking gebleven omdat de scheuren, die regelmatig ontstonden, konden worden gelast. Gezamenlijk met een aantal van zes fabrieken, die dezelfde moeilijkheden hadden, was reeds enige tijd in samenwerking met een zuivelconsulent gezocht naar een oplossing, welke werd gevonden door de aanschaffing van een ketel op proef met een ander werkingssysteem. De fabriek in Woudenberg kreeg de proefinstallatie in gebruik. De

kosten bedroegen f 20.000,-, waarvan 1/3 deel pas behoefde te worden betaald na een jaar gebruik van de ketel, die in Duitsland was gemaakt. Mocht de ketel niet aan de verwachtingen hebben voldaan dan werd deze door de leverancier teruggenomen en betaalden de zeven fabrieken gezamenlijk een schadevergoeding van f 2.000,-. Er werd goedkeuring gegeven aan deze transactie.

Instelling van een ondernemingsraad

Krachtens de wettelijke voorschriften werd er in de fabriek een ondernemingsraad ingesteld, waarvoor van de zijde van het personeel vijf werknemers moesten worden gekozen. Tesamen met de directeur vormden deze personen de ondernemingsraad.

Jaarverslag 1957

De nabetaling aan de boeren bedroeg f 1,10 per 100 kg melk, waarna er nog een winst overbleef van f 154.844,69. Het grootste gedeelte van de winst werd besteed aan afschrijving op gebouwen, machines en gereedschappen voor een bedrag van ruim f 107.000,-.

Voor belastingen werd f 26.000,- gereserveerd en het restant bedrag was bestemd voor dividend op aandelen (6%) en tantième. De voorzitter van de Raad van Commissarissen trok uit deze cijfers de conclusie dat de resultaten over 1957 beter waren dan ooit tevoren. Alle records werden verbroken.

Aanschaffing nieuwe vacuüminstallatie

De directeur had in opdracht van de Raad van Commissarissen een onderzoek ingesteld naar de levering van een moderne verdampingsinstallatie. Hij had een viertal offertes gevraagd en bij verschillende fabrieken en instanties geïnformeerd naar de werking en rentabiliteit. Daarbij was hem gebleken dat er een belangrijke stoombesparing kon worden bereikt en dat de productie kon worden opgevoerd, hetgeen vooral in de zomermaanden dringend gewenst was. Bij een gelijke hoe-

veelheid verwerkte melk leverde de nieuwe machine een stoombesparing op van f 18.000,- per jaar, terwijl tevens de productie nog met ongeveer 5.000 kg melkpoeder per week zou kunnen worden opgevoerd, waardoor er meer melk in de fabriek verwerkt kon worden en er geen of minder melk behoefde te worden doorverkocht naar andere fabrieken.

Het verwerken van ingedikte melk op de walsenpoedermachines kon echter vooral voor magere melk nog veel moeilijkheden opleveren. Juist met het oog op deze mogelijkheid was het wenselijk een indampinstallatie aan te schaffen, die het ook mogelijk maakte om deze productie nog verder op te voeren. Daarom waren de offertes van de installaties zodanig aangevraagd, dat twee verschillende hoeveelheden ermee konden worden verwerkt. De prijzen van de machines liepen uiteen van f 119.000,- tot f 139.000,-. Een gevraagde deskundige kwam tot de slotsom dat de aanbieder van N.V. van de Ploeg te Apeldoorn de beste resultaten zou gaan behalen, hoewel de prijs daarvan het hoogst lag.

De Raad van Commissarissen kwam niet tot een beslissing. De zaak zou nog worden besproken met de Raiffeisenbank en daarna zouden de voorzitter, de directeur en adviseur J. Douma, gezamenlijk de beslissing nemen wat het beste voor de fabriek was.

In de volgende vergadering deelde de voorzitter mede, dat de installatie was aangekocht bij de N.V. van de Ploeg te Apeldoorn voor een bedrag van f 132.000,-. Aan bouwkundige voorzieningen werd een bedrag begroot van f 50.000,-.

Verplichte kwaliteitscontrole op melk

Per 1 januari 1959 werd de verplichte kwaliteitscontrole op alle aangevoerde melk van veehouders ingesteld. De directeur deed het voorstel reeds thans - 28 oktober 1958 - over te gaan tot het maken van verschil in melkprijs en wel zodanig dat de aangevoerde melk in drie klassen werd

ingedeeld. Voor de tweede klasse melk werd de normale melkprijs gehandhaafd. De eerste klasse melk kreeg een toeslag van f 0,15 per 100 kg en op de derde klasse melk werd f 0,15 per 100 kg gekort. De vergadering kon zich hiermee verenigen.

Boter goedgekeurd voor de export

De directeur had bij het scheiden van het jaar 1958 nog een goed bericht. Op 18 december kon hij aan de Raad van Commissarissen mededelen dat er bericht was ontvangen, dat alle boter van de fabriek, opgeslagen in het koelhuis, voor export geschikt was. De fabriek had de bemerking "zeer goed" gekregen. Na de moeilijkheden, die er het vorig jaar met de boterproductie ondervonden werden, viel er een zeer belangrijke verbetering te constateren.

Vasthouden van deskundig personeel

De machinist had een aanbieding gekregen om bij een ander plaatselijk bedrijf te komen werken tegen een veel hoger loon. De directeur kon deze vakman in de fabriek niet missen en stelde de Raad van Commissarissen voor de machinist te bevorderen tot chef-machinist. Alzo werd besloten en de chef-machinist bleef bij de fabriek zijn werk verrichten.

Vacature van commissaris

Bij de opening van de vergadering van de Raad van Commissarissen van 18 december 1958 maakte de voorzitter bekend dat de heer M.J.L. Baron Taets van Amerongen van Renswoude, plotseling aan de Raad was ontvallen. Hij mocht bijna 27 jaar als commissaris zijn beste krachten aan de fabriek geven. Hij overleed op 7 december 1958.

Melkcontrolestation Arnhem of Utrecht

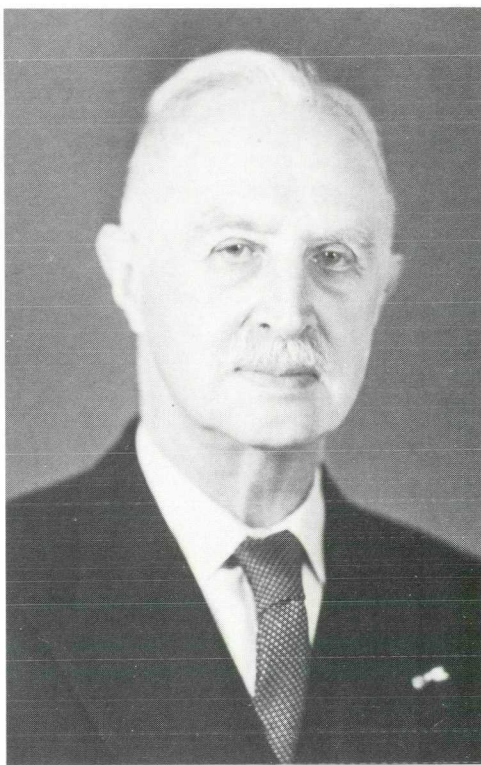
Op 18 december 1958 ontving de Raad van Commissarissen de directeurs van de Melkcontrolestations Arnhem en Utrecht. Aan de hand van de bevindingen kon er een beslissing worden genomen.

De drie Utrechtse landbouworganisaties drongen aan te kiezen voor het Melkcontrolestation Utrecht. Het was aan de fabrieken overgelaten deze kwaliteitscontrole zelf te doen dan wel de controle te laten verrichten door een melkcontrolestation. Om reden dat de controle door terzake deskundigen geschiedde maar ook strikt neutraal was, kozen de landbouworganisaties voor de inschakeling van een melkcontrolestation. Als argument werd ook aangevoerd dat een groot deel van de veehouders, wier melk werd ontvangen door de fabriek in Woudenberg, lid was van één der Utrechtse landbouworganisaties, terwijl de fabriek ook was gelegen in de provincie Utrecht. Voorlopig oefende de fabriek zelf de controle uit en getracht werd iemand tijdelijk aan te stellen als stalcontroleur en adviseur.

1959

In memoriam J. Douma

Op 21 december 1958 overleed de oud-directeur en adviseur J. Douma op 84-jarige leeftijd. Ruim 61 jaar was hij verbonden met het wel en wee van de fabriek. Hij had de fabriek zien groeien tot een volwaardig bedrijf. Op 5 augustus 1958 kon hij voor het eerst de vergadering van de Raad van Commissarissen niet meer bijwonen. Tijdens de eerste vergadering van de Commissarissen in 1959 werd er door de voorzitter aandacht besteed aan het overlijden van de heer J. Douma. Sedert de oprichting van de fabriek had hij bijna alle vergaderingen bijgewoond. "De fabriek is zijn levenswerk geworden en zijn naam zal steeds met de fabriek verbonden blijven", aldus de voorzitter. Er werden enkele ogenblikken stilte in acht genomen om het verscheiden van de oud-directeur te gedenken. Vermeldenswaard is nog dat in de oudste statuten een bepaling was opgenomen dat de directeur telkens maar voor vijf jaar werd benoemd. Wanneer hij ongenoegen had gekregen met de aandeelhouders dan was zijn positie wel zeer wankel geweest. De directeur moest bij

De heer J. Douma, geboren op 8 december 1874, directeur van de fabriek, overleed op 21 december 1958 op 84-jarige leeftijd.

meerderheid van stemmen worden gekozen en gewoonlijk waren er niet meer dan zes aandeelhouders op de vergadering. In de statuten van 1930 werd deze bepaling niet meer overgenomen. Toch is de heer Douma tot het eind van zijn loopbaan steeds iedere vijf jaar opnieuw tot directeur benoemd. Wel een bewijs dat hij het vertrouwen van aandeelhouders genoot, want er werd nergens vermeld dat er iemand tegen stemde.

Nieuwe investeringen dienden zich aan

De directeur maakte er melding van dat één der vrachtwagens aan vernieuwing toe was. De twee oudste centrifuges moesten worden vervangen. De directeur werd gemachtigd de nodige maatregelen te

nemen. Verschillende gebouwen waren in de loop der jaren vernieuwd, maar het oudste gedeelte vooraan de weg, kreeg thans de nodige aandacht. Vooral het dak begon slecht te worden. De architect achtte het beter om het geheel wat te moderniseren. De plannen konden verder worden uitgewerkt.

Jaarverslag 1958

Nadat de boeren een nabetaling van *f* 1,90 per 100 kg melk hadden ontvangen bleef er nog *f* 102.625,18 ter verdeling over.

Dit bedrag werd als volgt besteed:

- Dividend 6% van		
<i>f</i> 250.000,-		<i>f</i> 15.000,00
- Tantième aan de directeur	<i>f</i> 7.174,12	
- Bijschrijving reparatie- en afschrijvingsfonds	<i>f</i> 4.847,80	
- Afschrijving op machines en gereedschappen	<i>f</i> 50.538,16	
- Belastingen	<i>f</i> 25.065,10	

Opvallend is dat er geen extra afschrijving plaats vond op de gebouwen. Door veel af te schrijven op het machinepark konden ze snel weer worden vervangen door modernere en rendabele machines en gereedschappen, waardoor de fabriek 'bij de tijd' kon blijven.

Jubilea van personeelsleden

Opnieuw waren er vier personeelsleden 25 jaar aan de fabriek verbonden. De heren H. Hazeleger, J. Gijsbertsen, G. Donselaar en D. van Voorthuizen vierden hun zilveren jubileum. Op personeelsavonden werden deze jubilarissen gehuldigd.

Verbouwing van de fabriek / nieuwe machines

De architect had een geheel nieuwe voor-gevel ontworpen, waarbij de oude melk-ontvangst met het centrifugelokaal één groot verwerkingslokaal vormde. Boven de oude machinekamer en het koellokaal was een tanklokaal ontworpen. De architect wilde de voorgevel hoog optrekken waardoor er meer ruimte beschikbaar kwam en de tanks veel economischer konden wor-

den gebruikt. De totale kosten werden begroot op *f* 150.000,-.

De Commissarissen waren het er over eens dat de voorgevel en het dak moesten worden vernieuwd. Het werd gewenst geacht ook het tanklokaal meteen te bouwen. De koelcel van de melkinrichting kon in de zomermaanden veel te weinig producten bevatten. Besloten werd deze koelcel groter te maken en tegelijkertijd werd een groter koelapparaat aangeschaft. De oude karn, welke reeds 31 jaar had gefunctioneerd, begon gebreken te vertonen. Besloten werd over te gaan tot aankoop van een nieuwe roestvrijstalen karn voor een bedrag van *f* 44.000,-, want aldus de Raad van Commissarissen: "Het machinepark mag niet verwaarloosd worden".

Landaasweg werd verbeterd

De eigenaren van de Landaasweg waren het erover eens geworden dat deze weg moest worden verhard. Een gedeelte van deze weg was eigendom van de fabriek. De kosten voor dat deel van de weg bedroegen ongeveer *f* 1.200,-. Andere belanghebbenden droegen hierin bij zodat de bijdrage voor de fabriek uitkwam op *f* 750,-. Besloten werd medewerking te verlenen.

Personeelsaangelegenheden

- Er kwam weer meer verlof in het personeel omdat de collectieve arbeidsovereenkomst voor de laagstbezoldigden erg ongunstig was. Een aantal mensen vroeg reeds ontslag. Het was weer gelukt om een paar werknemers aan te trekken.
- 's Winters was er minder personeel nodig, maar de directeur voorzag moeilijkheden in het voorjaar wanneer er weer extra personeel moest worden aange-trokken. De collectieve arbeidsovereenkomst voor de zuivelindustrie moest in gunstige zin worden gewijzigd.
- De voorzitter wilde een regeling ontwerpen, waarbij het personeel aan het eind van het jaar een extra uitkering zou ontvangen, die gebaseerd was op de extra

nabetaling aan de veehouders. Hierdoor kwam er een goede binding van het personeel met de fabriek, terwijl de werklust en het verantwoordelijkheidsbesef gunstig werden beïnvloed. Ook de melkrijders moesten hierbij voor een klein deel worden ingeschakeld. Toegezegd werd dat getracht zal worden een regeling te ontwerpen.

- Joh. de Koning van de fabriek in Renswoude had de pensioengerechtigde leeftijd bereikt, waardoor het administratieve werk werd overgebracht naar het kantoor in Woudenberg. Omdat er in Renswoude op de fabriek niet meer werd gewerkt, was het wel gewenst dat er wat toezicht bleef. Daarom werd aan deze werknemer gevraagd of hij voor deze taak nog een gedeelte van de dag in dienst wilde blijven.

Credietverhoging

Door alle verbouwingen kon de fabriek de kosten niet meer uit eigen middelen financieren. Daarom kreeg de fabriek een credietverhoging van f 150.000,-, zodat de Raiffeisenbank een crediet zonder borgstelling verleende van f 650.000,-.

1960

Jaarcijfers 1959

Het ging financieel zeer goed met de fabriek. Voor het eerst kon er aan de veehouders een nabetaaling worden gedaan van boven de f 2,- per 100 kg geleverde melk, namelijk een bedrag van f 2,20.

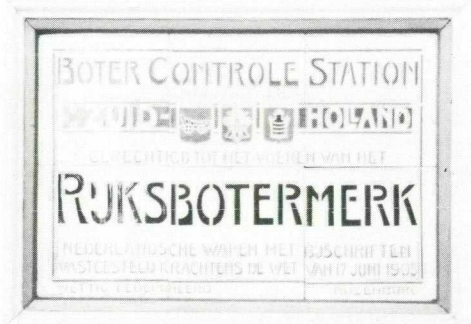
De bruto-winst bedroeg f 201.805,17. Nadat de afschrijvingen tot een bedrag van f 115.165,02 hierop in mindering waren gebracht, bleef er f 86.640,15 over. Ondanks de goede bedrijfsresultaten bleef de dividend op 6% gehandhaafd.

Het bedrag werd als volgt besteed:

- Dividend f 250.000,- à 6% f 15.000,00
- Toevoeging aan reservefonds f 5.000,00
- Tantième directeur f 5.954,72
- Extra afschrijving op gebouwen f 20.000,00
- Extra afschrijving op machines en gereedschappen f 40.685,43

Commissarissen

In de vergadering van 29 maart 1960 werd de heer H. Haanschoten gekozen tot vice-voorzitter van de Raad van Commissarissen. In hetzelfde jaar overleed commissaris L. Wolswinkel. Op 28 oktober herdacht de voorzitter de overledene: "Wolswinkel was steeds een trouw commissaris, die veel belangstelling voor de fabriek en ook voor veel instellingen daarbuiten had. Hij was een prettig man om mee te vergaderen en zijn nagedachtenis zal steeds in een aangename herinnering blijven", aldus voorzitter W.H. de Beaufort. Hierna werd even stilte betracht.

Grote voorraden melkpoeder

De directeur deelde op 5 juli 1960 mede, dat de melkaanvoer weer belangrijk hoger lag en dat er tot nu toe een top-productie was geweest van melkpoeder. De directeur wees op het gevaar dat de productiemogelijkheden van de fabriek zeer eenzijdig waren voor wat betreft de walsenpoeder. Op de walsenmachines kon 5.600 liter melk per uur worden verwerkt wanneer er uitsluitend volle poeder werd gemaakt. Bij de productie van magere melkpoeder kon er slechts 2.200 liter melk per uur worden verwerkt. Door de grote aanvoer van melk was de fabriek wel gedwongen volle melkpoeder te bereiden. Verwacht werd dat er minstens 1.000 ton volle melkpoeder zou worden gefabriceerd, welke niet direct kon worden afgezet. Dit gaf grote moeilijkheden bij de opslag omdat er te weinig pakhuisruimte was. Voor magere poeder gold een inleve-

ringsregeling, zodat deze poeder altijd tijdig kon worden afgeleverd. De nieuwe vacuümafdeling, die gebruikt werd voor de walsenpoeder, kon ook geschikt worden gemaakt voor aansluiting op een verstuiver. De aanschaffing van een grotere verstuiver met de nodige verbouwing bedroeg ongeveer f 400.000,-. Dit bedrag vond men te hoog. Besloten werd dat er iets moest worden gedaan aan het vergroten van de pakhuisruimte, waarbij dan tevens de opslag, die nu nog in houten loodsen zat, onder handen moest worden genomen, zodat ook aan de achterzijde van de fabriek een netter geheel kon ontstaan. Later in het jaar kwam de vraag van een grotere verstuiver opnieuw aan de orde omdat er minder volle melkpoeder werd afgenomen, terwijl de magere verstuivings-melkpoeder nog altijd een goede afzet had. Mocht er eens een jaar komen dat er weinig omzet zou zijn in de volle melkpoeder, dan kon lang niet alle aangevoerde melk meer worden verwerkt tot magere melkpoeder. De financiering van zo'n uitbreiding was echter geen kleinigheid en de voorzitter en de directeur gingen contact opnemen met de directie van de Centrale Raiffeisenbank in Utrecht.

1961

Verstuivingsinstallatie

Op 22 februari 1961 kwam de verstuivingsinstallatie opnieuw aan de orde. De Centrale Raiffeisenbank achtte de investering van f 400.000,— wel verantwoord, maar zou graag zien dat er van de zijde van de aandeelhouders en veehouders ook werd getoond dat men het belang hiervan inzag. Er werd dan ook besloten een voorlopige inschrijving voor de melkleveranciers open te stellen voor aandelen en obligaties. In een later stadium zou het uit te geven bedrag worden vastgesteld. Tevens werd besloten om tot aanschaffing van de verstuivingsinstallatie over te gaan. Een spoedige bestelling van deze installatie was nodig om tijdig klaar te zijn voor het melkseizoen 1962. Aan de directeur werd overgelaten welke installatie qua grootte het meest geschikt was voor de fabriek.

Een nieuwe tank en bemonsteringsapparatuur

Door de grotere melkaanvoer was een nieuwe tank van 46.000 liter noodzakelijk voor een prijs van f 32.000,-. Er was een nieuw voorschrift gekomen dat alle melk per 1 januari 1961 voor de bemonstering machinaal moesten worden geroerd. Voor de fabriek in Renswoude werd een klein roerwerk op de bak aangebracht. In de fabriek te Woudenberg werd overgegaan tot half automatische monsterneming, waarvoor apparatuur werd besteld voor een bedrag van f 11.220,-.

Jaarverslag 1960

Nadat aan de melkleveranciers een bedrag van f 2,05 per 100 kg melk aan nabetaaling was uitgekeerd, bleef er een winstsaldo van f 77.369,08 over.

Dit bedrag werd als volgt besteed:

- Dividend 6% van
f 250.000,- f 15.000,00
- Tantième aan de directeur f 8.052,71
- Bijschrijving reservefonds f 5.000,00
- Afschrijving op machines
en gereedschappen f 49.316,37

Nieuwe commissarissen

Tot commissarissen werden gekozen Jkvr.Dr.C.M. de Beaufort te Leusden en de heer C. Wolswinkel te Woudenberg, zoon van de overleden commissaris Wolswinkel. Op 6 april 1961 werden ze welkom geheten in de vergadering van de Raad van Commissarissen.

Nauwere contacten met dir. H.J. Reussink

De voorzitter had met de directeur van gedachten gewisseld over het feit dat de Raad van Commissarissen zo weinig contacten had met de directeur over de dagelijkse gang van zaken in de fabriek. Hij stelde daarom voor, dat de voorzitter iedere maand een bespreking zou hebben met de directeur. Tijdens deze bespreking zouden de belangrijkste problemen even aandacht kunnen krijgen. Het moest geen Commissarissenvergadering worden. De andere commissarissen waren op deze bespreking ook welkom.

Samenwerking tussen fabrieken

Er kwamen in de regio gesprekken op gang over de fusie van coöperatieve zuivelfabrieken. Fabrieken te Ede-Wageningen, Arnhem en Bennekom waren al ver gevorderd met hun besprekingen. De directeur zag op de Veluwe een vorm van samenwerking ontstaan. Hij had verschillende besprekingen gevoerd met de melkinrichting 'Vemiez' te Veenendaal, de fabriek 'Amersfortia' te Amersfoort en de Verenigde Melkbedrijven te Utrecht, om te trachten door een zakelijke samenwerking ook de belangen in zuidoost Utrecht wat te versterken. Op 5 december 1961 werd medegedeeld dat over de samenwerkingsgedachte een deskundig rapport moest worden opgemaakt.

Bezoek van Commissaris der Koningin

Op 17 augustus 1961 bracht de Commissaris der Koningin in de provincie Utrecht een bezoek aan de fabriek, samen met het college van Burgemeester en Wethouders van Woudenberg. Bij dit bezoek waren ook de voorzitter en de secretaris van de Raad van Commissarissen aanwezig en uiteraard de directeur.

De directeur kreeg extra aandacht

In de vergadering van 24 augustus 1961 memoreerde de voorzitter dat het op 10 augustus j.l. 30 jaar geleden was dat de directeur de heer H.J. Reussink, in dienst van de Roomboterfabriek 'De Vooruitgang' kwam. Hoewel het niet gebruikelijk was aandacht te besteden aan een 30-jarig dienstverband, wilde de voorzitter toch een uitzondering maken voor de directeur van de fabriek. Hij roemde in zijn toespraak de capaciteiten van de directeur en zijn aandeel in de steeds groeiende fabriek. De directeur kreeg een bedrag overhandigd voor de aankoop van een stoffelijk blijk van waardering. De directeur betuigde zijn hartelijk dank. Hij had zijn werk steeds met plezier gedaan en hoopte dit in de komende jaren ook te kunnen doen. De voorzitter gaf de directeur, die 56 jaar oud was, in overweging uit te zien naar een goede kracht, die hem later zou kunnen opvolgen, waarbij ook gedacht werd aan volontairs, die een opleiding volgden aan de Zuivelschool of Landbouwhogeschool om zo mensen te leren kennen, waaruit dan later een keuze zou kunnen worden gemaakt.

De Klapperman

Uitgave van de Stichting Oud Woudenberg.

Redactie

Mej. H.J. Blokhuis, G.D. Marringa, H. Schouten,
Th. van Straalen, J.J. Timmer.

Redactie-adres

G.D. Marringa, Tromplaan 15, 3931 AG
Woudenberg, tel. (03498) 2328.

Abonnement

'De Klapperman' wordt aan donateurs van de
stichting zonder kosten toegezonden. Donatie
minimaal f 15,-. Losse nummers f 10,-.

Secretariaat stichting

Adres: Postbus 2, 3930 EA Woudenberg.

*Gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is zonde
der toestemming van de uitgeefster niet toegestaan.*

Tekst

W. van Halem. Aangevuld en
bewerkt door G.D. Marringa.

Geraadpleegde bron

Notulen van de vergaderingen van de
Raad van Commissarissen en de
archieven van de N.V. Roomboterfabriek
'De Vooruitgang' te Woudenberg.

Foto's

De gepubliceerde foto's komen uit de
collectie van de N.V. Roomboterfabriek
'De Vooruitgang' te Woudenberg, de
Stichting Oud Woudenberg en van
enkele particulieren

Bij de omslag

Foto tegelplateau van het rijksbotermerk.

De fabriek was gerechtigd het rijksbotermerk te voeren. Dit tegelplateau hing boven de schouw in de directeurskamer.